

YAPAY ZEKÂNIN HUKUKİ STATÜSÜNE DAİR GÖRÜŞLER

Suna SAVAŞ

Araştırma Makalesi

Avukat, Edirne Barosu, sunaklc@hotmail.com, ORCID: 0009-0006-4815-1598.

ÖZET

Yapay zekâ (YZ) kavramı, teknolojinin ilerlemesiyle giderek insan hayatının vazgeçilmez bir parçası haline gelmektedir. Kavramın hayatımıza dahil olması ve giderek daha da gelişecek olması sebebiyle, yapay zekâyı, göz ardı ederek karşılaşılabilecek sorunlara çözüm bulmak mümkün görünmemektedir.

Bu bağlamda işbu çalışma, hem uluslararası hukuk hem de özelde Türk hukukunda, yapay zekânın hukuki statüsü ele almaktadır. Mevcut düzenlemelerin bu sorunu yeterince cevaplayamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

ANAHTAR KELİMELER: Yapay Zekâ, Yapay Zekânın Kişiliği, Kişiler Hukuku, Elektronik Kişilik, Hukuki Kişilik.

İntihal / Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış olup en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. / This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

Bu çalışma Creative Commons Atıf-GayriTicari-Türetilemez 4.0 Uluslararası (CC BY-NC-ND 4.0) olarak lisanslıdır.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

DOI: 10.62124/kluhfd.1677064.

OPINIONS ON THE LEGAL STATUS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Suna SAVAŞ

Research Article

Attorney-at-Law, Edirne Bar Association, sunaklc@hotmail.com, ORCID: 0009-0006-4815-1598.

ABSTRACT

The concept of artificial intelligence (AI) gradually becomes an indispensable part of human life due to advancement of technology. Due to the fact that this concept is already included in our lives and it is prone to advance more, it doesn't seem possible to find solutions to potential problems by ignoring artificial intelligence. In this context, the thesis examines the legal status of artificial intelligence, both in international law and in Turkish law in particular. This article concludes that it does not seem to be answered adequately based on current regulations.

KEYWORDS: Artificial Intelligence, Personality of Artificial Intelligence, Law of Person, Electronic Personality, Legal Personality.

GİRİŞ

Günümüzde ismini çok sık duyduğumuz yapay zekâ, hayatımızın neredeyse her alanına nüfûz etmiş bir varlık olarak ortaya çıkmıştır. Hukuki alanda da var olmaya çalışan YZ'nin adını gittikçe daha çok duyacağız. Her ne kadar, YZ uzun bir süredir hayatımızda yer alıyor olsa da hukuk için oldukça yenidir. Pozitif hukukun, YZ'nin ve onun tarafından meydana getirilen ürünlerin hukuki niteliğini ve hak sahipliğini çözmekte oldukça zorlandığı görülmektedir. Bu sebeple, YZ için özel olarak hukuki düzenleme yapılması ihtiyacının yoğun olarak hissedildiği bu alanda, inceleme yapacağız.

YZ'nin yarattığı modern sorunlara çözüm için, karşılaştırmalı hukuk çerçevesinde hem YZ'nin hem de YZ'nin ortaya çıkardığı ürünlerin hukuki niteliğinin ve hak sahipliğinin incelenmesi gerekir. Hukuk sistemlerinin halihazırdaki düzenlemelerinin ne olduğu ve çağa ayak uydurmak açısından YZ alanındaki düzenlemelerin ne olması gerektiği hususları ele alınmalıdır. Ancak, bu çalışmamızda, YZ alanının oldukça geniş olduğu gözetilerek sadece YZ'nin hukuki statüsüne dair görüşleri ele alıp konuyu daraltarak inceleyeceğiz. Çalışmamızın temel amacı, YZ'nin hak sahibi mi olması gerektiği, birilerine karşı ileri sürülebilen bir hakkın konusu mu olduğunu tartışmaya açmaktır. YZ, hukukun öznesi midir, nesnesi midir? YZ'nin hukukun öznesi mi nesnesi mi olduğu veya olması gerektiği hususunda pek çok farklı görüş ileri sürülmüştür. Çalışmamızın oldukça geniş kapsamlı olduğu ve neredeyse özel hukukun her alanına değindiği, ancak alan sınırı nedeniyle konuların temel hatlarıyla ele alındığına dikkat çekmek isteriz. Bu sebeple ayrıntılı bilgi için dipnotlarımızdan yönlendirdiğimiz kaynak çalışmaların incelenmesi gerekmektedir. YZ'nin statüsüne dair görüşler ileri sürülürken, birbirine zıt görüşlerin ele alındığı, aynı

* Bu makale, yazarın Kırklareli Üniversitesi bünyesinde hazırladığı “Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Yapay Zekâ Tarafından Meydana Getirilen Eserlerde Hak Sahipliği” isimli yüksek lisans çalışmasından türetilmiştir.

başlık altında bile farklılaşan görüşler olduğu görülerek kesin bir görüşün savunulmasından kaçınılmış ve her görüşe, kaynak çalışmalarıyla beraber, olabildiğince tarafsız olmaya çalışılarak yer verilmiştir. YZ'nin gelişmesini sürdürdüğü, bu konuda savunulacak bir görüşün belli bir zaman sonra çağdaşlarından geride kalıp ihtiyaçlara cevap veremeyeceği dikkate alınarak belli bir görüş yanlısı olmaktan kaçınılarak görüşlerin olumlu ve olumsuz özellikleri üzerinden açıklamalar yapılmıştır. Bu nedenle, çalışmamız, üç ana kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda, YZ'nin ne olduğu ele alınmıştır. İkinci ayırmda, YZ'nin ve meydana getirdiği ürünlerin hukuki niteliğine dair iki ayrı temelde işlenen görüşler ele alınmıştır. Üçüncü ve son bölümde ise, genel bir değerlendirme yapılmıştır.

I. YAPAY ZEKÂ

A. GENEL OLARAK

Teknoloji ile şekillenen modern dünyada insanlar, vazgeçemeyeceği alışkanlıklar edinmektedir. Dijitalleşen dünyada önemli bir yer edinen makineler ve makinelerin amaçlanan şekilde işlemesi için eklenen programlar, diğer bir deyişle yapay zekâ, bu alışkanlıkların baş mimarıdır. Hayatın her alanına nüfuz eden YZ'nin, hukuka dokunmadan geçebileceği düşünülemezdi. YZ'nin ticaret ve sanayide çok yoğun olarak kullanılması, YZ'nin ekonomik sonuçlarının korunması ihtiyacını doğurmuştur. Bu ihtiyaç YZ lehine hukuki harekete gerekçe olmuştur. Nitekim toplumdaki gelişmelerden ayrı düşmesi düşünülemeyen, ancak böyle bir hataya düşmesi halinde de toplumda etkili olamayan hukuk sistemleri de teknolojik gelişmelere ayak uydurabilme farkındalığı içerisinde. YZ'nin kaynaklık ettiği yeni tip sorunlara yeni tip çözümler bulma düşüncesiyle, yeni düzenlemeler yapma ihtiyacı hissedilmektedir. Buna istinaden hem ulusal alanda hem uluslararası alanda YZ konusunda düzenlemeler, eksikliklerine

rağmen, yapılmaya başlanmıştır¹. Hatta, uluslararası bir YZ örgütünün kurulması gerekliliğine dair fikirler gündeme gelmiştir. Özel olarak hukuki düzenlemelere tabi olmayan YZ uygulamalarının topluma yarar sağlamaktan çok zarara yol açacağı belirtilmektedir. Tüm YZ uygulamalarını ve bunlardan kaynaklı olası sorunları, genel hükümler çerçevesinde ele almamız tüm sorunlarımıza yanıt veremeyecektir. Bunu önlemek için uluslararası alanda standartların ivedi olarak belirlenmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Ulusal düzenlemelerin ise; önceden standartları belirlenmiş uluslararası düzenlemelere bakılarak meydana getirilmesi gerektiği, böylece farklılaştırılmış yerel kuralların önüne geçilebileceği ve uluslararası alanda amaçlanan yeknesaklığın sağlanacağı ifade edilmiştir².

¹ Armağan Ebru Bozkurt Yüksel, Robot Hukuku (Aristo Yayınları 2020) 39 vd.; Hem ulusal alanda hem uluslararası alanda YZ konusunda *kanuni* düzenlemeleri içeren listelere raporda ulaşılabilir. Sayıları fazla olduğu için tek tek yazılmayarak liste içeren rapora atıf yapılmaktadır. Stanford Üniversitesinin ‘Stanford Institute for Human-Centered Artificial Intelligence’ diğer bir deyişle, ‘İnsan Merkezli YZ Merkezi’ adını verdiği birimi, her yıl YZ’nin gelişiminin izlenmesine yönelik araştırma sonuçları yayımlanmaktadır. Buna göre, uluslararası alanda YZ konusunda yapılan yasal düzenlemeler artmıştır. Jack Clark ve Ray Perrault, ‘2022 tarihli Raporu’ <<https://aiindex.stanford.edu/report/>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 223 vd.; 13 Mart 2024 tarihinde kabul edilen Avrupa Birliği’nin 2024 tarihli YZ Kanunu Düzenlenmesi ise alanında bir ilktir. Risk odaklı bir yaklaşım sunarak merkezine insan haklarını yerleştirdiği ve hatta ayrımcılık, kişisel veri ihlali içeren birçok YZ uygulamasını yasakladığı görülmektedir. European Parliament, ‘Artificial Intelligence Act’ <<https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20240308IPR19015/artificial-intelligence-act-meps-adopt-landmark-law>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025.

² Yasal belirsizliklere ve politikacıların YZ düzenlemelerindeki aciliyet görmeyen tutumları hakkındaki eleştirisi için bakınız: Annemarie Bridy, ‘Coding Creativity: Copyright and the Artificially Intelligent’ (2012) 5 (25) Stanford Technology Law Review <<https://ssrn.com/abstract=1888622>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 2; Hukuk sistemlerinin reaktif değil proaktif olması gerektiği, diğer bir deyişle sorunların ortaya çıkmasını beklemeden bir çözüm bulması gerektiğine dair bakınız: Colin R. Davies, ‘An Evolutionary Step in Intellectual Property Rights- Artificial Intelligence and Intellectual Property’ (2011) 27 (6) Computer Law & Security Review <<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0267364911001518>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 601, 619; Türk hukukunda, YZ kurumları yoluyla, hem YZ’nin hukuki niteliğine dair tartışmaların son bulacağını hem de YZ’nin meydana getirdiği ürünlerde hak sahipliğine dair sorunların çözüleceğine dair önerisi için bakınız: İbrahim Berat Nemutlu, Yapay Zekânın Patent Hukukuna Etkileri (Yetkin

Çalışmanın ayrıntısına geçmeden evvel, bu problemlerin ana kaynağı olan YZ'ye ve YZ'nin kısa tarihçesine, tanımına, özelliklerine bakmak yerinde olacaktır.

B. TANIMI VE ÖZELLİKLERİ

YZ'nin kendisi, uzun bir süredir hayatımızda önemli bir yer edinmiş olmasına karşın YZ'nin tam olarak ne olduğu, diğer bir deyişle tanımı üzerinde henüz bir anlaşılmaya varılmamıştır³. YZ kavramının ilk çağrışımı veya halk dilinde bilinen anlamı; robotlar olarak görülmekteyse de bu indirgenmiş algı yanlıştır. Robotun isim babası çek yazar Karel Čapek robotu zorunlu iş gücü, ağır iş anlamında

Yayınları 2023) 106 vd ve 147; Ryan Abbott, 'Artificial Intelligence, Big Data and Intellectual Property: Protecting Computer-Generated Works in the United Kingdom' (2017) Research Handbook on Intellectual Property and Digital Technologies-SSRN <<https://ssrn.com/abstract=3064213>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 13.

- ³ Armağan Ebru Bozkurt Yüksel, Buluşçu Yapay Zekâ ve Patent Hukuku (Aristo Yayınları 2020) 16-17; European Commission Technical Reports, 'Defining AI' <<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC118163>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 7; Kapasitesine göre birden fazla YZ tanımı olduğuna dair bakınız: Filipe Maia Alexandre, 'The Legal Status of Artificially Intelligent Robots' (2017) SSRN <<https://ssrn.com/abstract=2985466>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 10; Hasan Kadir Yılmaztekin, Yapay Zekânın Eser Sahipliği (Adalet Yayınevi 2021) 48-54; Uğur Karaca ve Esra Karataş, 'Yapay Zekâ Tarafından Meydana Getirilen Fikri Ürünlerin 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununa Göre Korunması' (2022) (1) Maltepe Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/mhfd/issue/70711/1137744>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 17, 21; Peter Mezei, 'From Leonardo to the Next Rembrandt-The Need for AI-Pessimism in the Age of Algorithms' (2020) (2) Archive for Copyright, Film and Theatre Law-UFITA <<https://ssrn.com/abstract=3592187>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 3; Osman Gazi Güçlütürk ve Rifat Cankat, 'Yapay Zekâ ile Oluşturulan Ürünlerin Eser Niteliği ve Eser Sahipliği Meselesi', iç E. Eylem Aksoy Retornaz ve Osman Gazi Güçlütürk (edr), Gelişen Teknolojiler ve Hukuk II: Yapay Zekâ (On İki Levha Yayıncılık 2021) 197; Farklı YZ tanımlamalarına ilişkin yapılmış sınıflandırılma için bakınız: Stuart J. Russell ve Peter Norvig, Artificial Intelligence: A Modern Approach (PrenticeHall 1995) 5; Suna Savaş, Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Yapay Zekâ Tarafından Meydana Getirilen Eserlerde Hak Sahipliği (Adalet Yayınevi 2024) 25 vd. Yapay zekâyı tanımlamak kolay bir iş değildir. Shlomit Yanisky-Ravid ve Xiaoqiong Jackie Liu, 'When Artificial Intelligence Systems Produce Inventions: The 3A Era and an Alternative Model for Patent Law' (2017) 39 Cardozo Law Review <<https://ssrn.com/abstract=2931828>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 10; Vasif Nabiyev, Yapay Zekâ (6. Baskı, Seçkin Yayınları 2021) 28.

kullanmıştır. Robot ve YZ'nin her zaman aynı şeyi ifade ettiği söylenemez. Aslında robot, YZ'ye göre daha dar bir kavram olup robota somutlaşan cisimlerde denk gelmekteyiz. YZ ise, bir robot olarak somutlaşmak zorunda değildir⁴.

YZ kavramı ilk olarak Artificial Intelligence (AI) olarak, 1956 tarihinde, John McCarty tarafından kullanılmıştır⁵. Öncesinde, 1950'de yayımlanan, Alan Mathison Turing' e ait “*Computing Machinery and Intelligence*” adlı makalede Turing, YZ kavramını tanımlamamışsa da ve bunun yerine makine ifadesini

⁴ Alexandre (n 3) 13; Andres Guadamuz, ‘Do Androids Dream of Electric Copyright? Comparative Analysis of Originality in Artificial Intelligence Generated Works’ (2020) 2017 (2) Intellectual Property Quarterly <<https://ssrn.com/abstract=2981304>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 3; Bozkurt Yüksel, Buluşçu (n 3)16-17; Bozkurt Yüksel, Robot Hukuku (n 1) 3 vd.; Armağan Ebru Bozkurt Yüksel, ‘Yapay Zekânın Buluşlarının Patentlenmesi’ (2018) 6 (11) Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/mdergi/issue/37696/437298>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 585, 592; Robot ve YZ farkları bulunmaktadır. Şerafettin Ekici, Bilişim ve Teknoloji Hukuku (Seçkin Yayınları 2023) 188 vd.; Josef Drexl ve diğerleri, ‘Technical Aspects of Artificial Intelligence: An Understanding from an Intellectual Property Law Perspective’ (2019) Max Planck Institute for Innovation & Competition Research SSRN <<https://ssrn.com/abstract=3465577>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 3; Robotların beş duyu organımıza hitap eden cisimler olduğu, ancak YZ'nin beş duyu organına hitap etmeyen yazılım olduğuna dair görüşü için bakınız: Nemutlu (n 2) 23 vd.; Britannica, ‘Karel Čapek’ <<https://www.britannica.com/biography/Karel-Capek>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025.

⁵ Mustafa Zorluel, ‘Yapay Zekâ ve Telif Hakkı’ (2019) 2019 (142) Türkiye Barolar Birliği Dergisi <<http://tbldergisi.barobirlik.org.tr/m2019-142-1851>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 305, 351; Onur Sarı, ‘Yapay Zekânın Türk Fikri Mülkiyet Hukukuna Göre Korunması’ (2020) (1) İzmir Barosu Dergisi <<https://www.izmirbarosu.org.tr/pdfdosya/yapay-zek-nin-t20206417229946.pdf>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 53, 61; Osman Gazi Güçlütürk, Yapay Zekâ ve Verinin Kullanımı (On İki Levha Yayıncılık A. Ş. 2022) 30; Shlomit Yanisky-Ravid, ‘Generating Rembrandt: Artificial Intelligence, Copyright and Accountability in the 3A Era-The Human-Like Authors are Already Here-A New Model’ (2017) Michigan State Law Review SSRN <<https://ssrn.com/abstract=2957722>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 659, 673; Stanford University, ‘General Information, John McCarthy’s Original Website’ (Stanford University) <<http://jmc.stanford.edu/general/index.html>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025; Russell ve Norvig (n 3) 17.

kullanmış olsa da, “*Makineler düşünebilir mi?*” konusunu sorgulayarak YZ alanına farklı bir bakış açısı kazandırmıştır⁶. “*Dartmouth Konferansı*”nda John McCarty’nin yapay zekâyı “*artificial intelligence*” olarak isimlendirmesi için gerekli altyapıyı hazırlamış olması açısından bu makale oldukça önemlidir⁷.

YZ kavramını ilk olarak “*Artificial Intelligence*” olarak, 1956 tarihinde kullanan John McCarty; yapay zekâyı, insan zekâsının karakteri olan işlemleri gerçekleştirebilen, insanlar gibi problem çözme becerisine sahip makineler ile bilgisayar biliminin bir alanı olarak tanımlamaktadır⁸.

Yapay zekâ; görme ve dil işleme gibi zekâ gerektiren işlemleri yapan, sinir ağlarına benzer sistemleri olan, otomatik akıl yürütme ve öğrenme özelliği olan, çıkarımda bulunabilen, algılama, planlama, iletişim, karar verme ve eylemlerde bulunma yoluyla hedeflere ulaşan akıllı yazılım araçları olup robotlarda da somutlaşabilme özelliği bulunan, Turing testini geçebilen sistemler olarak tanımlanabilir⁹.

⁶ Ryan Abbott, *The Reasonable Robot: Artificial Intelligence and Law* (Cambridge University Press 2020) 82; Alan M. Turing, ‘Computing Machinery and Intelligence’ (1950) LIX (236) Mind <<https://academic.oup.com/mind/article/LIX/236/433/986238>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 433 vd.; Günümüzde ‘Turing Testinin’ YZ değerlendirilmeleri için önemini kaybettiğine dair bakınız: Güçlütürk (n 5) 27, 28; Sarı (n 5) 60; Karaca ve Karataş (n 3) 20.

⁷ Andreas Kaplan ve Micheal Haenlein, ‘Siri, Siri, in My Hand: Who’s The Fairest in the Land? On the Interpretations, Illustrations and Implications of Artificial Intelligence’ (2019) 62 (1) Business Horizon <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0007681318301393>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 15, 17 vd.; Russell ve Norvig (n 3) 17.

⁸ John Mcharty’in yaptığı bu tanımda yer alan makine ifadesinin kullanılmaması gerektiğini ve YZ’nin bir donanımdan ayrı olarak çalışması mümkün olduğu gibi donanım gömülü olarak da çalışabilmesinin mümkün olduğuna dair bakınız: Bozkurt Yüksel, *Robot Hukuku* (n 1) 11; John Mccarthy Original Website, ‘What is Artificial Intelligence?’ <<http://jmc.stanford.edu/articles/whatisai.html>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025.

⁹ Abbott, *Reasonable* (n 6) 96 vd.; Yapay zekâyı tanımlama ve sınıflandırmalar için bakınız: Kaplan ve Haenlein (n 7) 4; Bir noktada YZ araştırmacıları bir bilgisayarı

Türk hukukunda, henüz yapay zekâyı düzenleyen kanuni bir düzenleme bulunmadığından, YZ'ye yönelik bir tanım da yasalarımızda mevcut değildir. Ancak bu durum iyiye yorulmaktadır¹⁰. Zira her tanım aslında bakış açılarındaki bir daralmaya yol açmakta olduğundan YZ için sınırlamaya yol açacak net bir tanımının yapılmasından kaçınılmalıdır. Aksi halde kanun koyucunun yapacağı herhangi bir tanım da, tekniğin hızlı gelişimi karşısında sorunları çözebilmede eksik kalabilecek, tanımlama paradoksundan kaçamayacaktır.

C. ÖĞRENME YÖNTEMLERİ

YZ'nin en bilinen öğrenme yöntemleri olarak, machine learning olarak bilinen makine öğrenimi ve deep learning olarak bilinen derin öğrenme gösterilmektedir¹¹. Makine öğrenimi, makinenin veri toplamasını, sınıflandırmasını ve bu verilerden bir sonuç çıkarmasını ve performansını iyileştirmesini sağlayan bilişsel bir öğrenme yöntemidir. Makine öğreniminde; denetimli öğrenme, denetimsiz öğrenme ve pekiştirmeli öğrenme şeklinde temel öğrenme yöntemleri yer almaktadır¹². YZ alanında önemli bir yeri olan derin

akıllı olacak şekilde programlamak yerine, bir bilgisayarı akıllı olmayı öğrenecek şekilde programlamanın daha kolay olabileceğini anlamıştır. Bu kapsamda yapılan yapılan YZ tanımlamalarının iki temel kategoriye ayrılabilceği belirtilmiştir. Russell ve Norvig (n 3) 4-8; Yanisky-Ravid, Generating (n 5) 678.

¹⁰ Sarı (n 5) 68.

¹¹ YZ'nin ayrıntılı olarak teknik açıklaması ve öğrenme yöntemlerine dair bakınız: Mariusz Flasiński, Introduction to Artificial Intelligence (Springer 2016) 31 vd.

¹² Makine öğrenimi hakkında, teknik olarak, daha fazla bilgi için bakınız: Alex Smola ve SVN Vishwanathan, Introduction to Machine Learning (Cambridge University Press 2008) 3 vd.; Ecem Aksoy, Yapay Zekânın Sorumluluk Hukukundaki Konumu ve Büyük Veri ile İlişkisi (Seçkin Yayıncılık 2022) 58; Ekici (n 4) 196; Makine öğrenmesine bakınız: Çetin Elmas, Yapay Zekâ Uygulamaları (5. Baskı, Seçkin Yayınevi 2021) 21; Nabyev (n 3) 99 vd.; IBM, 'Machine Learning' <<https://www.ibm.com/topics/machine-learning>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025; Güllü Yakar ve Mustafa Kınık, 'Yapay Zekâ ile Üretilen Görsel Sanatlar Eserlerinde Fikri Mülkiyet' (2020) 13 (26) Art-e Sanat Dergisi <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/sduarte/issue/58036/795610>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 490, 493; Evan Joseph Zimmerman, 'Machine Minds: Frontiers in

öğrenme ise, insandaki çok katmanlı sinir ağlarından yola çıkarak tasarlanan, yapay sinir ağlarını kullanarak *big data* veya büyük veriyi işleyebilen makine öğrenmesinin bir alt alanıdır¹³.

Yapay zekâda öğrenme veriler aracılığıyla gerçekleşmekte olup YZ'nin gücü verilerin fazlalığına bağlıdır. İnternetin gelişmesiyle, veri akışının hem arttığı hem de hızlandığı bir çağdayız. İnternet sayesinde ortaya çıkan büyük veri paketleri, “*big data*” olarak isimlendirilmektedir. Büyük veri kavramı; verilerin hacmine, çeşitliliğine, gerçekliğine, hızına bağlı olmak üzere değişen temel ortak özelliklerle tanımlanmakta ve bu ölçütlerle sınıflandırılmaktadır¹⁴. İnsanların bile hızlı işleyemeyeceği muazzam sayıda veriyi, YZ'nin kullandığı derin sinir ağları yöntemleriyle çözümlenebileceği belirtilmektedir. Bu nedenle YZ'nin hız ve kapasitesinin insanlar için, aynı zamanda çözülmesi zor algoritmaların bulunduğu bir “*black box*” olarak görüldüğü ifade edilmektedir¹⁵.

Legal Personhood’ (2015) SSRN <<https://ssrn.com/abstract=2563965>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 7.

¹³ Drexl ve öte. (n 4) 3; Ekici (n 4) 198; Derin öğrenmeye bakınız: Elmas (n 12) 151 vd; Güçlütürk (n 5) 30; Yanisky-Ravid, Generating (n 5) 72.

¹⁴ Alexander S. Gillis, ‘The V’s of Big Data’ <<https://www.techtarget.com/searchdata/management/definition/5-Vs-of-big-data>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025; ‘Veri’ ve ‘Büyük Veri’ nin üzerinde uzlaşmış bir tanımı yoktur. Büyük veri hakkında detaylı inceleme için bakınız: Güçlütürk (n 5) 11-23; Güçlütürk ve Cankat (n 3) 199.

¹⁵ Aksoy (n 12) 52; Yapay zekâlar işlemlerine rastgele unsurlar eklenerek beklenmedik sonuçlar üretecek şekilde programlanabilir. Bridy (n 2) 10; Bu kara kutuyu açmak için gösterilen çaba, ‘açıklanabilir yapay zekâ’ olarak adlandırılmaktadır. Büyük miktarda verinin çözümlenebilmesi için kullanılan derin öğrenme nedeniyle ortaya çıkan kara kutu probleminin çözülmesi için açıklanabilir YZ çalışmaları yapılmaktadır. Drexl ve öte. (n 2) 11; YZ'nin sosyal taleple bağlantılı olduğu dikkate alınarak ‘kara kutu’ yerine, YZ'nin açıklanabilirliğinin sağlanarak ‘glass box’ veya ‘cam kutuya’ benzetildiğine dair görüşleri için bakınız: Samantha Fink Hedrick, ‘I ‘Think’, Therefore I Create’ (2019) 8 (2) New York University Journal of Intellectual Property And Entertainment Law <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3367169> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 4; Birçok aktörün hak iddia edebileceğine kara kutu sorununun olduğuna dair bakınız: Isabella Lorenzoni, ‘Artificial Intelligence Creates, Invents’ (2020) 3 (2) Stockholm Intellectual Property Law Review <<https://stockholmplawreview.com/wp-content/uploads/2021/01/4.Isabella->

D. TÜRLERİ

Yapay zekâlar, teknoloji geliştikçe, yeni türlere ayrılmakta ve ortak özelliklerine göre çeşitli sınıflandırılmalara tabi tutulmaktadır. Yapay zekâ, elindeki verinin hacmine, hızına, işleyişine, niteliğine göre; süper yapay zekâ, genel YZ ve dar YZ olmak üzere üç türe ayrılmaktadır¹⁶.

Yapılan diğer bir ayrıma göre, yapay zekâlar öz farkındalıklarına göre dört türe ayrılmaktadır. Neye programlandıysa onu yapan “*reaktif/tepkisel makine*” olarak adlandırılan yapay zekâlar, izleme yapan ve edindiği bilgiyi kullanabilen “*sınırlı belleklere sahip yapay zekâlar*”, dünyadaki diğer varlıkların insanların, hayvanların, nesnelerin davranışlarını anlayıp beklentiye göre cevap veren “*zihin teorisi kapsamındaki yapay zekâlar*” ve en son bilinçli, duyarlı, duygusal olarak empati kurabilen, ne istediğini ve neden istediğini bilen, kendini tanıyan, “*öz farkındalığı gelişmiş yapay zekâ*” türleri olarak ayırım yapılmıştır¹⁷.

Lorenzoni-LL.M. IP_nr-2_2020_A4.pdf> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 26, 30; Kara kutuya dair bakınız: Shlomit Yanisky-Ravid ve Regina Jin, ‘Summoning a New Artificial Intelligence Patent Model’ (2020) 2021 (3) Michigan State Law Review <<https://ssrn.com/abstract=3619069>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 2-28; Kara kutu yerine, raslantısallık veya öngörülemezlik olarak yapılmış adlandırma için bakınız: Yakar ve Kınık (n 12) 497; Yanisky-Ravid, Generating (n 5) 679.

¹⁶ Aksoy (n 12) 71-81; Süper gelişmiş YZ için bakınız: Nick Bostrom, Süper Zekâ Yapay Zekâ Uygulamaları, Tehlikeler ve Stratejiler, Ferit Burak Aydar (çev) (2. Baskı, Koç Üniversitesi Yayınları 2020) 71-81; Zayıf YZ ve güçlü YZ ile diğer ayrımlar konusunda ayrıntılı ve örnekleyici bilgi için bakınız: Bozkurt Yüksel, Buluşçu (n 3) 13, 14; Bozkurt Yüksel, ‘Yapay Zekânın Buluşlarının Patentlenmesi’ (n 4) 591; YZ türlerinin örneklerle ayrıntılı olarak izah edildiği kısım için bakınız: Nemutlu (n 2) 14-17 vd.; Sarı (n 5) 58 vd.; Seda Kara Kılıçarslan, ‘Yapay Zekânın Hukuki Statüsü ve Hukuki Kişiliği Üzerine Tartışmalar’ (2019) 2 (4) Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ybuhukuk/issue/47456/599224>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 363, 366 vd.

¹⁷ YZ türleri ve türüne göre yapılmış hukuki tahlilere bakınız: Alexandre (n 3) 12; YZ türlerine dair bakınız: Arend Hintz, ‘Understanding the Four Types of AI’ <<https://thecoconversation.com/understanding-the-four-types-of-ai-from-reactive-robots-to-self-aware-beings-67616>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025; Başak Bak, ‘Medeni Hukuk Açısından Yapay Zekânın Hukuki Statüsü ve Yapay Zekâ Kullanımından Doğan Hukuki Sorumluluk’ (2018) 35 Türkiye Adalet Akademisi

YZ uygulamaları, yaşamın her alanında kullanılmakta olup bu uygulamaların ortak özellikleri, temel öğrenme stratejileri ve durmadan gelişen teknoloji dikkate alındığında pek çok yeni sınıflandırılmalar yapılacağı da öngörülmektedir¹⁸.

II. İLERİ SÜRÜLEN GÖRÜŞLER

A. GENEL OLARAK

Modern dünyanın ayrılmaz parçası olarak gördüğümüz YZ'nin ve meydana getirdiği ürünlerinin ulusal ve uluslararası hukuk düzeninde nerede yer aldığı ve nerede yer alması gerektiğinin tespiti oldukça önemlidir.

YZ'ye hukuk dünyasında bir şekilde yer edindirilmek istenmesinin sebebi, ticaret ve sanayide yoğun olarak kullanılan YZ'nin ekonomik sonuçlarının korunması ihtiyacıdır. Zira YZ'nin bu gelişimi karşısında sessiz kalınamayacağı, klasik veya kaçamak cevaplarla sorunların geçirtileremeyeceği ortadadır. Neyseki yapay zekâdaki gelişmelerin kısıktıttığı doktrinsel tartışmalar, YZ'ye dair farkındalığı oluşturmuştur. Hem ulusal hem de uluslararası alanda yapılan resmi düzeydeki çalışmalar, YZ konusunda hukuki dönüşümlerin habercisi olmaktadır.

Türkiye'de, henüz YZ üzerine ortak bir içtihat oluşmamıştır. Ancak, Türk doktrininde YZ ve ürünleri üzerindeki hak sahipliğinin sıkça tartışılan bir konu haline geldiği anlaşılmaktadır. Türkiye'de, yapay zekâyla ilgili resmi çalışmalar Cumhurbaşkanlığına bağlı Dijital Dönüşüm Ofisi aracılığıyla sürdürülmektedir.

Dergisi <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/taad/issue/52647/693619>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 211, 213; Hasan Kadir Yılmaztekin, 'Türk Fikri Haklar Hukuku Yapay Zekâ Tarafından Meydana Getirilen Eserleri Korumak İçin Hazır Mı?' (2020) 19 (2) Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi <<https://www.jurix.com.tr/article/21965>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1513, 1522.

¹⁸ YZ uygulamalarına dair bakınız: Aksoy (n 12) 41 vd.; Sınıflandırmalar hakkında teknik bilgi için bakınız: Elmas (n 12) 26 vd.; Maad M. Mijvel, 'History of Artificial Intelligence' (2015) Researchgate <https://www.researchgate.net/publication/322234922_History_of_Artificial_Intelligence> Son Erişim Tarihi:15.04.2025), 1, 4.

Türkiye'nin YZ hakkındaki ilk ulusal strateji belgesi, “*Ulusal YZ Stratejisi 2021-2025*” e ilişkin 2021/18 sayılı Cumhurbaşkanlığı tarafından yayımlanan Genelge, 20/08/2021 tarihinde 31574 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ulusal strateji belgesi incelendiğinde; YZ alanında araştırmayı artırmak ve bu alanda uzmanlar yetiştirmek temelinde hedeflerin belirlenmiş olduğu tespit edilmektedir¹⁹. Yine, ilan edilen ulusal YZ stratejisinin başarısı için devreye girmek üzere, TÜBİTAK bünyesinde *Yapay Zekâ Enstitüsü* kurulmuş ve YZ'nin geliştirilip yaygınlaştırılması için çalışmalar devam etmektedir²⁰.

ABD'de, YZ'nin fikri mülkiyet alanına müdahalesi resmi raporlarla ele alınmıştır. Bu raporlardan biri, 1986 yılında, “*Office of Tecnology*” tarafından yayımlanan, “*Intellectual Property Rights in an Age of Electronics and Information*”, diğer bir deyişle “*Elektronik ve Bilgi Çağı'nda Fikri Mülkiyet Hakları*” değerlendirilmesini içeren OTA raporudur. Buna göre, YZ'nin meydana getirdiği ürünlerin ticari değerinin görmezden gelinemeyeceğini ve fikri haklar alanında revizyon yapılarak korunması gerektiğine işaret edilmiştir. Teknolojik gelişmelerin, bugünün çözümlerini eski hale dönüştürmekle kalmadığı, ayrıca yeni tür cevapları gerektiren yeni sorunlara yol açabileceği belirtilmiştir. YZ'nin somut görünümlerinden biri olan bilgisayarlar konusunda yayınlanmış diğer bir önemli resmi rapor, CONTU raporu olarak bilinen rapordur. ABD Kongresi tarafından kurulan “*Telif Haklarıyla Korunan Eserlerin Yeni Teknolojik Kullanımları Hakkında Ulusal Komisyon*” veya “*Commission on New Technological Uses of Copyrighted Works*”, kısaca CONTU Komisyonu, 1975 ile 1978 yılları arasında, 1976 Telif Hakkı Yasası'nın bilgisayarlar hakkında izlenecek hukuki yolu belirlemek amacıyla faaliyet göstermiş ve çözüm

¹⁹ Türkiye'de buna yönelik araştırmalar için ‘Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi’ kurulmuştur. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, ‘Ulusal YZ Stratejisi 2021-2025’ <<https://cbddo.gov.tr/uyzs>> Son Erişim Tarihi: 15.04.2025.

²⁰ ‘YZ Enstitüsü’ için bakınız: TÜBİTAK, ‘YZ Enstitüsü Açık Veri’ <<https://yze.bilgem.tubitak.gov.tr/>> Son Erişim Tarihi: 15.04.2025.

önerilerini “*CONTU Raporu*” adı altında yayınlamıştır²¹.

Avrupa çapında robotlarla ilgili araştırmaları, gelişmeleri ve yenilikleri artırmak amacıyla YZ alanında pek çok çalışma yapılmıştır. Özellikle YZ’nin risklerine göre sınıflandırmaya gidilmesi, YZ’ye elektronik kişilik şeklinde hukuki kişilik tanınması, YZ’nin bağımsız olarak yaratıcı çalışmalar üretebileceği gibi hususlar ele alınmıştır. 13 Mart 2024 tarihinde kabul edilen Avrupa Birliği’nin yapay zekâyla ilgili kanuni düzenlemesine ise özel olarak değinmek gerekir. Zira, alanında bir ilktir. Alanında bir ilk olmasına rağmen yapay zekâyı pek çok açıdan sınırlamaya tabi tutması nedeniyle dikkat çekicidir. Risk odaklı bir yaklaşım sunarak merkezine insan haklarını yerleştirdiği ve hatta birçok YZ uygulamasını yasakladığı anlaşılmaktadır²².

²¹ CONTU raporu ile OTA Raporu için bakınız: Bridy (n 2) 23; CONTU Raporu, bilgisayar tarafından üretilen çıktıların mülkiyetine kullanıcının hak sahibi olduğu görülmektedirler. Comission of US Congress, ‘National Commission on New Technological Uses of Copyrighted Works Final Report-1978’ <https://digital-law-online.info/CONTU/con_tu6.html> Son Erişim Tarihi:15.04.2025; OTA Raporu için bakınız: Federation of American Scientists, Intellectual Property Rights in an Age of Electronics and Information 1986 <https://ota.fas.org/reports/8_610.pdf> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 72 vd. ile 292; OTA raporunun, bilgisayar tarafından oluşturulan eserlerin telif hakkına tabi olması gerektiğine itiraz etmediğini ve yazarın kim olarak kabul edileceğine dair belirleme yapılmasının zor olduğundan bahsettiğine dair bakınız: Ryan Abbott, ‘I Think, Therefore I Invent’ (2016) 57 Boston College Law Review <<https://ssrn.com/abstract=2727884>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1079, 1102.

²² Artificial Intelligence Act’a bakınız (n 1); Avrupa Parlamentosu Hukuk İşleri Komitesinin ‘Report with Recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics’ olarak bilinen ‘Robotik Tavsiye Raporu’ ve ilgili madde olan m. 59/ f hakkında bakınız: Reporter Mady Delvaux’s Report <https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2017-0005_EN.html> Son Erişim Tarihi:15.04.2025; Telif hakkı konusunda, esere yazarının kişiliğini yansıtan özgünlük koşulu, YZ tarafından üretilen eserlerin korunmasına engel teşkil etse de, YZ tarafından yaratım farklı bir eylemle gerçekleşse bile bu yaratımın da kültürel mirası genişletme amacını taşıdığı görülmektedir. YZ tarafından üretilen bir yaratımın, yaratıcı süreçten ziyade yaratıcı sonuç temelinde bir sanat eseri oluşturduğunun kabul edilebileceği ve bu nitelikteki yaratıcı esere telif hakkının, onu yasal olarak hazırlayan ve yayınlayan gerçek kişiye verilmesinin önerildiği ifade edilmiştir. YZ teknolojilerinin geliştirilmesine yönelik fikri mülkiyet haklarına ilişkin

Çalışmamızın temel amacı, YZ'nin hak sahibi mi olması gerektiği, birilerine karşı ileri sürülebilen bir hakkın konusu mu olduğunu tartışmaya açmaktır. Yapay zekâ, hukukun öznesi midir, nesnesi midir? YZ'nin hukukun öznesi mi nesnesi mi olduğu veya olması gerektiği hususunda farklı görüşler ileri sürülmüştür²³. Ancak ayrıntılı olarak görüşlerin incelemesine geçilmeden önce, YZ'nin hukuki niteliği konusunda, sonda söylenecek şeyi başta belirtmemiz gerekirse, YZ'nin hukuki niteliğini, kaderini belirlemek biraz da erkin tercih meselesidir²⁴. İnsanoğlu, kendisi için yarattığı hukuk sisteminin içinde, yapay zekâyı hukukun nesnesi olarak mı, hukukun öznesi olarak mı görmek istemektedir. İşin temelinde derin bir felsefik tartışmanın yattığı, ancak bu felsefik tartışmanın çalışmamızın kapsamını oldukça aşacağı aşikârdır. Tercihler ve sonuçlarının ele alındığı Hukuk Felsefesine girilmeden, sadece ileri sürülen görüşler sistemli şekilde ele alınacaktır²⁵.

-
- rapora bakınız: Reporter Stephane's Report
 <https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2020-0176_EN.html> Son Erişim Tarihi:15.04.2025; Ayrıca bakınız: Nemutlu (n 2) 126 vd.; Zorlu (n 5) 333.
- ²³ Savaş (n 3) 37-55.; Temelde yapay zekâyı hukuki statü tanınıp tanınmamasına göre görüşler iki ana başlığa ayrılmıştır. Thomas Perennou, 'State- of- the Art on Legal Issues' (2014) Ethicaa Ethics and Autonomous Agents <<https://ethicaa.greyc.fr/media/files/ethicaa.delivrible.1.pdf>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 10 vd.
- ²⁴ Nelerin eser olarak FSEK kapsamında korumadan yararlandırılabilirliğinin hukuk siyaseti konusu olduğuna dair bakınız: Mustafa Ateş, Fikri Hukukta Eser (Turhan Kitabevi 2007) 35; İnsan ve makine arasındaki hiyerarşinin belirlenmesinin biyoetik sorunu ve politik bir tercih meselesi olduğuna dair bakınız: Francesco Banterle, 'Ownership of Inventions Created by Artificial Intelligence' (2018) SSRN <<https://ssrn.com/Abstract=3276702>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 25; Yapay zekâyı kişilik verilmesini kabul eden ve reddeden görüşler ile yapay zekâyı kişilik vermenin tercih meselesi olduğuna dair bakınız: Patrick Hubord, 'Do Androids Dream: Personhood and Intelligent Artifacts' (2010) 83 Temple Law Review <<https://ssrn.com/abstract=1725983>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 18 ve 33-38.
- ²⁵ Türk hukukunda kişilik değerlendirmesi için bakınız: M. Kemal Oğuzman ve diğerleri, Kişiler Hukuku (20. Baskı, Filiz Kitabevi 202) 43; Kara Kılıçarslan (n 16) 363, 366 vd.; YZ ve yapay bilinç hakkında ayrıntılı inceleme için bakınız: Mehtap Doğan, Yapay Zekâ ve Bilinç Problemi (Çizgi Kitabevi 2020) 262; Hukuki kişilik hakkında tartışması ile hukuk ve felsefede kişi kavramı için bakınız: Tetiana Luzan ve

YZ'nin hukuki niteliği çözüldükten sonra, YZ'nin üretimi ürünlerin hukuki niteliğine dair sorunlar daha kolay çözülebilecektir. YZ'nin üretimi ürünlerin hukuki niteliği hakkında yapılacak özel hukuki düzenlemeler, “YZ'nin hukuki niteliğine bağlı olarak” farklılaşacaktır.

YZ'nin ve YZ'nin meydana getirdiği ürünlerin hukuki niteliğinin çözülebilmesi için ileri sürülen görüşler, iki ayrı temelde yükselmektedir. Bu konuda, YZ'nin hukukun öznesi olması gerektiği ve hukukun nesnesi olması gerektiğine dair iki ayrı görüş ileri sürülmüştür. Hem YZ'nin hem de YZ'nin meydana getirdiği ürünlerin hukuki niteliğine dair görüşler ele alınırken; özel ve kamu hukuku ayrımı yapmadan hukukun tüm alanlarının bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Kanun koyucu YZ'ye dair kural koyarken, hakların yanında sorumlulukları da getirdiğini dikkate alması daha aydınlatıcı olacaktır.

B. YAPAY ZEKÂNIN VE ÜRÜNLERİNİN HUKUKUN NESNESİ OLARAK ELE ALINMASI GEREKTİĞİNE DAİR İLERİ SÜRÜLEN GÖRÜŞLER

YZ'nin ve YZ'nin meydana getirdiği ürünlerin hukuki niteliğinin çözülebilmesi için ileri sürülen görüşlerden ilki; YZ'nin, hukukun nesnesi olarak ele alınması gerektiği yönündeki görüştür. YZ'nin “*de lege lata*”, hukuk dünyasına katılmanın asgari koşulunu bile sağlayamadığı belirtilerek hukukun nesnesi olduğunu ileri sürmektedir. Aynı bakış açısıyla “YZ'nin meydana getirdiği ürünlerin de hukukun nesnesi olarak ele alınması” gerektiği belirtilmiştir²⁶.

A. J. Kurki, ‘Legal Personhood of Artificial Intelligence’ (2020) University of Helsinki Faculty of Law <<https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/dc58ef4d-2b51-446f-87a9-6f74724a10c3/content>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 22; Zekâ, bilinç, hukuki kişilik ve YZ için bakınız: Zimmerman (n 12) 17 ve 23.

²⁶ Anna Ramalho, ‘Will Robots Rule the Artistic World? A Proposed Model for the Legal Status of Creation by Artificial Intelligence Systems’ (2017) 21 (1) Journal of Internet Law <<https://discovery.ebsco.com/c/e3me46/viewer/pdf/3zhlafcvr5>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 16; Erdem Doğan, Yapay Zekânın Hukuki Statüsü ve

Hukuk dünyasına, hukukun öznesi olarak girişin anahtarı olan kişiler hukuku açısından bakıldığında, YZ'nin, hukukun öznesi olarak, herhangi bir statüsünün bulunmadığı, hak ehliyetinden yoksun olduğu, herhangi bir hukuki kişilik kalıbına girmediğini ve hukuki kişiliğe sahip sayılmadığını söylemek gerekir. Sadece insanlara ve hukuki sınırlar dahilinde belirlenmiş niteliklere sahip insan topluluklarına ve mal topluluklarına kişilik tanımış hukuk düzenlerinde, yapay zekâ, olsa olsa, hakkın konusu bir nesne olarak kendine yer bulabilmektedir. Genel olarak YZ'nin ve ürünlerinin, hukukun nesnesi olduğuna ve olması gerektiğine dair görüşün temelinde, ontolojik, diğer bir deyişle varoluşsal itirazlar olduğu ifade edilmiştir²⁷. Ne kadar gelişmiş olursa olsunlar, YZ'nin hiçbir zaman insan olamayacağı, buna rağmen YZ'ye hukuki kişilik verilmesi gibi düşüncelerin ileri sürülerek hukuki bulanıklığa mahal verilmesinin, android yanılması gafletinde bulunulduğunun göstergesi olduğu ileri sürülmüştür²⁸.

Sorumluluğu (Seçkin Yayıncılık 2022) 176-185; Hak ehliyeti hukuk dünyasına katılmanın minimum koşuludur. Rona Serozan, Medeni Hukuk, Genel Bölüm, Kişiler Hukuku (9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2022) 417, 497; Selin Çetin, 'Yapay Zekâ ve Hukuk ile ilgili Güncel Tartışmalar, Yapay Zekâ Çağında Hukuk' (2019) İstanbul, Ankara ve İzmir Baroları Çalıştay Raporu <https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/docs/Yapay_Zekâ_Caginda_Hukuk2019.pdf> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 52, 57.

²⁷ Aksoy (n 12) 83, 103, 105; Önerilen hukuki kişilik testinin geçilmesi halinde yapay zekâyâ yasal statü tanınabileceği, ancak güvenilir yapay zekâyâ ulaşmanın nasıl olacağı bilinmediği sürece ve türler arası savaşta YZ'nin baskın tür olarak üstün çıkacağı dikkate alınarak riskleri önleyici bir çözüm üretilmesi gerekliliğine dair bakınız: Hubbord (n 24) 2, 18 vd.; Kara Kılıçarslan (n 16) 377; Seda Yağmur Sümer ve Pınar Bacaksız, Robot, Yapay Zekâ ve Yeni Teknolojiler (Adalet Yayınevi 2021) 138 vd.

²⁸ İnsanların, robotlarla insanların etkileşime girmiş gibi tepki vermesi ikame etkisine neden olur ve robotlar insanlar için sosyal değerlilik kazanır. Jack M. Balkin, 'The Path of Robotics Law' (2015) 6 California Law Review, Public Law Research <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2586570> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 45, 55-59; Carys J. Craig, 'The AI-Copyright Challenge: Tech-Neutrality, Authorship and the Public Interest' (2022) SSRN <<https://ssrn.com/abstract=4014811>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 16-17; Yapay zekâyı romantikleştirme eğilimi sorgulanmalıdır. Zira amaç faydacı veya işlevsel olarak açıklansa da yapay zekâyâ insanmış gibi davranmaya dair eğilimler vardır.

YZ'nin ve meydana getirdiği ürünlerin bir eşya olarak ele alınması ve eşya hukukunun konusu olması gerektiği ileri sürülmüştür. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) eşya hukukuna dair bölümü incelendiğinde, eşya kavramının tanımlanmamış olduğu ve toplumun değişebilen yapısı dikkate alınarak yoruma uygun şekilde bırakıldığı anlaşılmaktadır²⁹. Ancak, eşya kavramını, genel olarak, ekonomik bir değer taşıyan, üzerinde hukuki ve fiili hakimiyet kurulabilen cismani varlıklar olarak tanımlayabiliriz³⁰. YZ'nin, hukuki kişiliği kanunlarda tanınmadığından, YZ ne gerçek kişi ne tüzel kişidir. Locke'çu bakış açısından bakan bu görüşe göre, yapay zekâyı meydana getiren bir kimse doğal olarak bunun için bir emek verdiğinden ortaya çıkan ürün olan YZ'nin de sahibidir. Hukuken yapay zekâ; sahip olan değil, sahip olunan statüsünde kalacaktır³¹. Bir

Oysa yazarlık, insan varlığına has olan sosyal ilişki sağlamayı ve topluma katılmayı gerektirir. Carrys J. Craig ve Ian Kerr, 'The Death of the AI Author' (2019) SSRN <<https://ssrn.com/abstract=3374951>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 31, 57-60; Simon Chesterman, 'Artificial Intelligence and the Limits of Legal Personality' (2020) 69 (4) International & Comparative Law Quarterly <<https://ssrn.com/abstract=3682372>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 819, 843-844; Robotların kişi olarak tanımlanmaması gerektiği, tamamen bize ait olduğu, hedef ve davranışlarının tarafımızca belirlendiği, insan olarak düşünülmemesi gerektiği, kullanımının insana faydalı olduğu, toplumun robotları sadece faydalı,yardımcı makine olarak görmesi gerektiğine dair bakınız: Joanna J. Bryson, 'Robots Should Be Slaves' (2010) SSRN <<https://www.joannabryson.org/publications/robots-should-be-slaves-pdf>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 10; Android yanılıgısına kapılmadan özel hukuki düzenleme yapılmasının şart olduğuna dair bakınız: Neil M. Richards ve William D Smart, 'How Should the Law Think About Robots?' (2013) SSRN <<https://ssrn.com/abstract=2263363>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 20-24.

²⁹ 4721 sayılı TMK, Numarası: 4721, Tarihi: 22/11/2001, Resmi Gazete'de Yayım Tarihi: 8/12/2001, Tertip: 5 Sayı ve Cilt:24607 ve 41, <https://mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025.

³⁰ Eraslan Özkaya, Eşya Hukuku (Seçkin Yayınevi 2022) 34 vd.; Dilşad Keskin ve Reyhan Demircioğlu, Medeni Hukuku (Seçkin Yayıncılık 2021) 30 vd.; M. Kemal Oğuzman ve diğerleri, Eşya Hukuku (23. Baskı, Filiz Kitabevi 2021) 5; Mehmet Ayan, Eşya Hukuku (13. Baskı, Seçkin Yayınevi 2016) 27, 40 vd.; Osman Gökhan Antalya, Eşya Hukuku (4. Baskı, Seçkin Yayınevi 2021) 57 vd.; Sanem Aksoy Dursun, Eşya Kavramı (On İki Levha Yayıncılık 2012) 5 vd.

³¹ John Locke'a göre doğal olarak her insanın üretimine hakkı kazanır. Bu halde, YZ malikinin hem üretilen yapay zekâyı hem de YZ'nin meydana getirdiği ürünlere sahip olduğu çıkarımına varılmaktadır. John Locke, Two Treatises of Government (Binker

eşyanın tamamına sahip olan onun ürünlerine de sahip olacaktır³². Yeni doğan bir buzağıya, ineğin maliki; meyveye, meyve ağacının maliki sahiptir. YZ ve YZ'nin meydana getirdiği ürünlerin TMK' da ayrıntılı olarak belirtilen şartları gerçekleştirdiği ölçüde eşya hukuku hükümlerine tabi birer eşya olduğu dikkate alınmalıdır³³. Aslında, günümüz hukuk sistemlerinin temel yapısı incelendiğinde, YZ'ye özel, sui generis bir hukuki statü verilmediği dikkate alınarak, genel olarak, geçerli olan yaklaşımın eşya hukuku yaklaşımı olduğu düşünülebilir. Böylece, “*yapay zekâ*” ve “*YZ tarafından üretilen ürünlerin*” mülkiyeti, eşya hukuku yaklaşımı gereği, YZ'nin mülkiyetine sahip olan malike ait olduğu sonucuna varılabilecektir³⁴. YZ ve YZ'nin meydana getirdiği ürünlerin; eşyanın, kişilerin üzerinde fiili egemenlik kurabildikleri, sınırları belli olan, maddi veya manevi bir değer taşıyan, kişilik dışı maddi varlıklar olması gerektiği tanımına uygun olması halinde eşya hukuku hükümlerinin uygulanabileceği düşünülebilir. Ancak bu görüş, YZ, özellikle dijital olarak ortaya çıktığı durumlardaki sorunlar için tam çözüm üretememektedir. YZ'nin her zaman eşya olduğu varsayımı ve eşya hukukunun uygulanması gerektiği düşüncesi, yasal düzenlemelere, hayatın

North Published 2004)
 <<https://www.yorku.ca/commnel/courses/3025pdf/Locke.pdf>> Son Erişim
 Tarihi:15.04.2025, 115-126; Lawrance B. Solum, ‘Legal Personhood for Artificial
 Intelligence’, Müslüm Fincan (çev.) Ceza Hukukunda Robot Yapay Zekâ ve
 Teknolojiler (Seçkin Yayıncılık 2021) 63, 109; Locke’un Emek Teorisi, Hegel’in
 Kişilik Teorisi ve ‘Araşsal Teori’, diğer bir deyişle ‘Faydacı Teori’ hakkında bakınız:
 Takashi B. Yamamoto, ‘AI Created Works and Copyright’ (2018) 48 (1) Patents &
 Licensing
 <<https://www.itlaw.jp/AI%20Created%20Works%20and%20Copyright.pdf>> Son
 Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 9.

³² Locke (n 31) 115-126; 4721 sayılı TMK m. 685, Locke’un, ‘Her insanın kendi şahsında bir özel mülkü vardır’ önermesine dayanmaktadır.

³³ YZ tarafından meydana getirilen ürünlerin fikri hukuk alanına ilişkin ürünler olarak kabulü gerektiği ve bu ürünlerin YZ sahibine ait olacağına dair fikri hukuk ile eşya hukuku ilkelerinin bir arada değerlendirilerek, birleşik bir çözüm önerisinin ileri sürüldüğü çalışma için bakınız: Ryan Abbott, ‘Artificial Intelligence and Intellectual Property: An Introduction’ (2022) SSRN <<https://ssrn.com/abstract=4065150>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 15; Yanisky-Ravid, Generating (n 5) 689.

³⁴ Zorlu (n 5) 348.

olağan akışındaki yapay zekâ uygulamalarının niteliğine aykırı bir düşüncedir. Zira yapay zekâ, bir makinede cisimleşmemişse, robot hali de değilse, eşya sayılmanın şartlarını yerine getirememiş olmaktadır. YZ eşya olarak değerlendirilecekse de eşya hukuk düzenlemeleri yeniden gözden geçirilmeli ve YZ'nin niteliğine uygun olarak, *eşyanın* yeni bir tanımlaması yapılmalıdır. Olan hukuk açısından yapay zekâ ve YZ'nin ürünleri ulusal Kanunların aradığı eşya sayılabilme şartlarını, her zaman gerçekleştirememektedir. Özel Kanunlarla veya hükümlerle belirtilmiş bazı hukuki sınırlarda dolaşan YZ ve YZ'nin ürünlerine genel hükümler, eşya hukuku hükümleri çerçevesinde bir alan bulmak her daim mümkün olamamaktadır. Bu sebeple YZ ve YZ'nin ürünleri hakkında çözümler üretmek için, Kanun Koyucunun tercihlerinin oluşturduğu çerçevede bir statü sağlanabilecektir. Ticari getirisi olan ve dürüst rekabet ortamının bozulmamasıyla ilgili bir durumun varlığı halinde haksız rekabet hukuku uygulanabileceği, şartlar yerine getirildiği takdirde YZ'nin ve ürünlerinin hukuki niteliğinin eser, patent veya endüstriyel tasarım olabileceğine dair olasılıklar mümkün olduğu için YZ'nin ve ürünlerinin her zaman eşya olabileceği yönünde kesin bir değerlendirme yapılamayacağı anlaşılmaktadır.

Yapay zekâyı hukukun nesnesi olarak gören görüşün diğer yaklaşımı ise, YZ'ye köle statüsü verilmesi ve YZ üretimi ürünlerin hukuki niteliğinin ve ilgili diğer sorunların çözümünün Roma Hukuku çerçevesinde ele alınması gerektiğidir³⁵.

³⁵ Roma Hukukunda hak sahipliği ve şahsiyet hakkında bakınız: Andreas B. Schwarz, Roma Hukuk Dersleri, Türkan Rado (çev), (7. Baskı, Doğan Kardeş Matbacılık 1965) 210, 211; Bak (n 17) 218-219; David J. Gunkel, 'Both/And Why Robots Should Not Be Slaves' (2022) MIT Press SSRN <<https://ssrn.com/abstract=4115647>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 6; YZ'nin eşya niteliğinde olduğu, bir nevi insanın kölesi olduğu ifade edilmekte ve ayrı hukuki kişilik yaratılmasına gerek olmadığına dair bakınız: Perennou (n 23) 12, 13; Ramalho (n 26) 14; Pagallo'ya göre kölelik kurumu ile yapay zekâlı robotların sözleşmelerde ve iş hukukunda kullanılmasının zorlukları aşılabılır. Bu çözüm önerisi, yapay zekâyı herhangi bir hukuki kişilik verilmesine gerek kalmadan, yapay zekâyı yetkili ve sorumlu bir hale getirir. Ugo Pagallo, 'Apples, Oranges, Robots: Four Misunderstandings in Today's Debate on the Legal Status of AI Systems' (2018) Philosophical Transactions of the Royal Society

YZ'nin bir köle olarak ele alınması, köle hukukunun konusu olması ve köle YZ kavramının kabulü gerektiği ifade edilmiştir. Köleliğin talihsiz mirasıyla ilgili herhangi bir önyargılı yorum yapmadan bu çözümün dinlenip ele alınması gerekmektedir. Robo-köle teorisi savunucuları, Roma Hukukuna ait bir kavram olan “*peculium*” kavramının YZ için uygulanabileceği belirtilmektedir. “*Peculium*”, kölenin eşya statüsünde değişikliğe gidilmeksizin onları ticaret alanında aktif olarak kullanabilme ihtiyacına yönelik olarak ortaya atılan bir kavramdır. Kölenin hukuki işlem yapabilmesinin önünü açmak, bu kavram aracılığıyla mümkün olabilmektedir. Bu yolla, köle, elindeki *peculium* ile sınırlı meblağı kullanabilmiş, borç alıp verebilmiş, çeşitli sözleşmelere taraf olabilmiş, aktif olarak ticaret hayatına dahil olabilmektedir. Dayanağını Roma hukukundan alan “*peculium*” kavramının günümüz şartlarına uyarlanarak “*dijital peculium*” olarak dönüştürülmesi gerektiği belirtilmiştir. YZ'nin ticari hayatta kullanılması “*dijital peculium*” sistemi ile mümkün olacaktır. Böylece, YZ ve ürünleri sayesinde elde edilen kazanımların sahibine verilebileceği, YZ sahibinin, YZ'ye bir fon ayırabileceği, bu fonla YZ'nin ticari hayata dahil olabileceği ve bu fonun zarardan sorumluluk için sigorta aracı olarak görülebileceği belirtilmiştir. Bu çözüm yolunun YZ hakkındaki belirsizliklerin giderilene kadar oluşabilecek risklerden koruyacak elverişli bir çözüm olduğu iddia edilmiştir³⁶.

<<https://royalsocietypublishing.org/doi/epdf/10.1098/rsta.2018.0168>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 9; Ugo Pagallo, ‘Killers, Fridges and Slaves’ (2011) 26 (4) AI-Society <<https://link.springer.com/article/10.1007/s00146-010-0316-0>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 352; Andrew Katz ve Ugo Pagallo önderliğinde, yapay zekâya köle teorisi uygulanması gerektiği konusu ele alınmıştır. Ümit Vefa Özbay, ‘Dijital Peculium Kavramı’ (2021) 70 (3) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi <<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1892552>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 867, 883-884; Zorluel (n 5) 343.

³⁶ Andrew Katz, ‘Intelligent Agents and Internet Commerce in Ancient Rome’ Society Computer & Law Tech Law for Everyone <<https://www.scl.org/1095-intelligent-agents-and-internet-commerce-in-ancient-rome/>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025; Robotların kişi olarak tanımlanmaması gerektiği, tamamen bize ait olduğu, hedef ve davranışlarının tarafımızca belirlendiği, insan olarak düşünülmemesi gerektiği,

Yapay zekâyı hukukun nesnesi olarak gören görüş başlığında ifade edebileceğimiz üçüncü bir görüş ise; YZ ve YZ'nin meydana getirdiği ürünleri için, hayvanlara uygulanan özel hukuki düzenlemelerin dikkate alınması ve yol gösterici olarak kullanılması gerektiğidir³⁷. Bu görüşe göre, YZ'nin ve ürünlerinin meydana getirdiği zararlar için gidilebilecek hukuki çare, hayvan

kullanımının insana faydalı olduğu, toplumun robotları sadece faydalı, yardımcı makine olarak görmesi gerektiğine dair bakınız: Bryson (n 28) 10; Peculim hakkında için bakınız: Özcan Karadeniz Çelebican, 'Roma Hukukunda Peculium Müessesesi' (1968) 25 (3) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi <<https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/48067/3382.pdf?sequence=1&isAllowed=y>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 179, 180 vd; Pagallo'ya göre kölelik kurumu ile yapay zekâlı robotların sözleşmelerde ve iş hukukunda kullanılmasının zorlukları aşılabılır. Bu çözüm önerisiyle, yapay zekâyı herhangi bir hukuki kişilik verilmesine gerek kalmadan birçok çözüm üretilebilir. Pagallo, Debate (n 35) 9; Pagallo, Slaves (n 35) 352; Ugo Pagallo, 'Vital Sophia and Co.-The Quest For The Legal Personhood of Robots' (2018) Information <<https://www.mdpi.com/2078-2489/9/9/230>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 9; Andrew Katz ve Ugo Pagallo önderliğinde, yapay zekâyı köle teorisi uygulanması gerektiği konusu ele alınmıştır. Özbay (n 35) 883, 884.

- ³⁷ Hayvanlara hukuki kişilik tanınmamış olsa da özellikle refakatçi hayvanların sadece bir mal olmadığı, kişisel mülk ile kişiliğin parçası olduğu belirtilmektedir. Hayvanların haksız yere zarar görmesi halinde manevi tazminat verildiğine dair karara bakınız: Animal Law <<https://www.animallaw.info/case/corso-v-crawford-dog-and-cat-hospital-inc>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 9 vd.; Evcil hayvanlar için, boşanma davalarında velayet hukukunun kıyasen uygulanmasına dair görüşler ileri sürülmektedir. Aynı doğrultuda yapay zekâlı çocuklara da benzer hükümler uygulayabilmektedir. Hayvanlara dair hukukun yapay zekâyı uygulanabilirliği üzerine yazılmış yol gösterici ve kapsamlı karşılaştırma için bakınız: Christian F., 'Not Quite Human: Artificial Intelligence, Animals and the Regulation of Sentient Property' (2018) SSRN <<https://ssrn.com/abstract=3200802>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 8-18, 65 66; Farklı bir bakış açısına göre, hayvanların hukuki statüsünün, insan olmayan kişi kavramı içerisinde değerlendirilmesi önerilmektedir. Çağatay Üstün ve İmre Kuzgun, 'Hayvan Hakları İçin Yeni Bir Umut, İnsan Olmayan Kişi Kavramı' (2013) 5 (47) Fasikül Hukuk Dergisi <<https://jurix.com.tr/article/3556>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 17; Kullanıcıları açısından YZ ve otonom robotların, evcil hayvanlar ile aynı statüde olması gerektiğine, robotların evcilleştirilmiş hayvan olarak kabulüne dair görüşü için bakınız: Richard Kelley ve diğerleri, 'Liability in Robotics: An International Perspective on Robots as Animals' (2010) 24 (13) Advanced Robotics <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2271471> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 49.

bulunduranın sorumluluğuna başvurulmasıdır³⁸. Bu hukuki çözümün benimsemesinin pek çok haklı nedeni olduğu ifade edilmiştir. Öncelikle, hem hayvanların hem de YZ'nin bir anlamda mülkiyet olduğu, her ikisinin de otonom davranış yeteneğine ve “özel” bir tür bilince sahip olduğu ifade edilmiştir. Hayvanlar ile ilgili hükümlerin geniş çerçevede uygulamalarının görüldüğü, diğer ülkelerin mevzuatında da geniş kabul gördüğü ve bu nedenle YZ'nin gündeme getirdiği karmaşık sorunların çoğunda işlevsel çözümlere sahip olduğunun dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Şu aşamada, YZ'nin hem doğası hem de etkisi belirsizdir. YZ için hukuki alanda yapılacak köklü değişikliklere girişmek yerine, hayvanlara dair özel hukuki düzenlemelerin sağladığı deneyimlerden yararlanılmasının daha yerinde bir karar olacağı ileri sürülmüştür.

Yapay zekâyı hukukun nesnesi olarak gören görüş başlığında ifade edebileceğimiz dördüncü bir görüş olarak, YZ'nin ve ürünlerinin, fikir ve sanat eserleri hukukunun konusu olması gerekliliği ileri sürülmüştür. YZ'nin kendisinin lege lata korunması açısından, bilgisayar programı adı altında ilim ve edebiyat eseri olarak telif hakkı çerçevesinde korunabileceği, Kanun gereği şartları sağlamadığı takdirde eser olarak korunamayacağı tespitini yapabilmekteyiz. Ancak, kolaylıkla ulaşabileceğimiz bu tespiti, ‘YZ’nin çıktılarının hukuki niteliğini ve bunlar üzerindeki hak sahipliğini belirlemek için kullanamamaktayız. Bilgisayar tarafından meydana getirilen ürün, diğer bir deyişle YZ’nin meydana getirdiği ürün, 5846 sayılı Kanunun emrettiği şartları sağlayamamaktadır. Eser sahibinin, gerçek kişi olması “varsayımı” ve bu gerçek kişinin hususiyetini meydana getirdiği eserine yansıtması şartı, YZ’nin, meydana

³⁸ 6098 sayılı TBK, Tarihi: 11/1/2011 Resmi Gazete Yayın Tarihi ve Sayısı: 4/2/2011-27836, Tertip: 5, Cilt: 50, <<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6098.pdf>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025; Hayvan bulunduranın hukuki sorumluluğu için bakınız: Merve Keskin Orhan, Borçlar Hukukunda Hayvan Bulunduranın Sorumluluğu (Seçkin Yayıncılık 2020) 37 vd.

getirdiği ürünlerin eser olarak nitelendirilmesine izin vermeyen önemli engellerdir³⁹.

Yapay zekâyı hukukun nesnesi olarak gören görüş başlığında ifade edebileceğimiz beşinci bir görüş olarak, YZ'nin ve ürünlerinin, sınai mülkiyet hukukunun konusu olması gerekliliği ileri sürülmüştür. YZ'nin buluşçu veya mucit olarak kabulü, buluşun insana ait bir düşünme faaliyeti ile ilişkilendirilmiş olması nedeniyle olan hukuk açısından kabul edilmesi mümkün olamamaktadır. Türk hukuk sistemi incelendiğinde; patent, faydalı model ve tasarımlar ile ilgili hususların 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nda (SMK) düzenlendiği görülmektedir⁴⁰. Hem 6769 sayılı SMK madde 3, 89, 109 vd. hem de SMK Uygulama Yönetmeliği madde 74'e bakıldığında, sınai mülkiyete konu olabilecek korumadan yararlanabilmek için hukuki bir kişiliğin arandığı, YZ tarafından üretilen ürünlerin “buluş” olamayacağı ve YZ'nin “mucit” olamayacağı sonucuna varılmaktadır. SMK m. 89/2 hükmünde mucitçe yapılan “düşünme” faaliyeti arandığı, ürünün ise, SMK m. 83'teki olumlu koşulları taşıması gerekirken, SMK 82'de sayılan olumsuz koşulları taşıması gerektiği

³⁹ Barış Çakır, ‘Uluslararası Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku Bakımından Yapay Zekânın Eser Sahipliği’ (2018) İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programları Enstitüsü <<https://www.lexpera.com.tr/literatur/tezler/fikir-ve-sanat-eserleri-hukuku-bakimindan-yapay-zekanin-eser-sahipligi>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 64; Eser sayılma şartları belirtilmiştir. Eray Aksın Atar, Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Yayma Hakkı ve Korunması (On İki Levha Yayıncılık 2017) 11; Karaca ve Karataş (n 3) 45; YZ eser sahibi olamaz. Güçlütürk ve Cankat, (n 3) 202, 208; YZ'nin bilgisayar programı olarak korunması ve hususiyet şartı hususundaki tartışmalar için bakınız: Sarı (n 5) 66-83; Savaş (n 3) 151 vd.; Hususiyet ile ilgili olarak akademik görüşleri toplu olarak ele alan çalışmaya bakınız: Ünal Tekinalp, Fikri Mülkiyet Hukuku (5. Baskı, Vedat Kitapçılık 2012) 104-108; Hususiyet ile ilgili olarak akademik görüşleri ve yargı kararlarını toplu olarak ele alan çalışmaya bakınız: Yılmaztekin, Yapay Zekânın Sahipliği (n 3) 157-168; Zorlu (n 5) 328 vd.

⁴⁰ 6769 sayılı SMK, Tarihi: 22. 12. 2016, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi ve Sayısı: 10.01.2017-2994, Tertip ve Cilt:5-58 <<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6769&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025.

anlaşılmaktadır. SMK m. 83 gereği buluşa patent verilebilmesi için; buluş basamağı kriterini taşıması, yenilikçi ve sanayide kullanılabilir olması gerekir. SMK m. 82/2’de buluş sayılmayan hususlar sayılmıştır. Bunlar, “keşifler, bilimsel teoriler ve matematiksel yöntemler, zihni faaliyetler, iş faaliyetleri veya oyunlara ilişkin plan, kural ve yöntemler, bilgisayar programları, estetik niteliği bulunan mahsuller, edebiyat ve sanat eserleri ile bilim eserleri, bilginin sunumu” dur. YZ, ilim edebiyat eseri arasında sayılan *bilgisayar programı* olarak kabul edildiği bir halde, YZ buluş sayılamaz ve buna patent verilemez. YZ’nin buluş sayılması için, teknik alanla ilgili sonuçlar doğurması gerekir; ancak YZ’nin her zaman teknik bir sonuç doğurması beklenemez. Yenilik ve buluş basamağı kriterleri şartlarının sağlanması da her zaman mümkün olmamaktadır. Görüleceği üzere YZ’nin buluşçu veya mucit olarak kabulü, buluşun *temelinde insana ait bir düşünme faaliyeti* ile ilişkilendirilmiş olması nedeniyle *olan hukuk açısından* kabul edilememektedir. Yakın bir zamanda Stephan Thaler, DABUS adlı yapay zekânın “buluş sahibi” olarak adlandırılabilmesi için patent başvurusunda bulunmasına rağmen talepleri reddedilmiştir. Stephan Thaler’in iddiaları, yapay zekânın “buluş sahibi” olabilmesi için izin verilmesi gerektiği, zira YZ’nin insan yaratıcılığına sahip bağımsız ürünler üretebildikleri, buluş basamağı kriterini taşıdıkları, yenilikçi ve sanayide kullanılabilir olduğudur. Buluşları üretebilen yapay zekâların gelişimine teşvikte bulunulmasının, yapay zekâlar tarafından bulunan buluşların yanlış bir şekilde listelenmesinin önüne geçebilecektir. Patent Kanunlarının insan merkezli bakış açısının YZ açısından yeniden gözden geçirilmesi, değiştirilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Olan hukuk açısından, YZ’ nin kendisi de Kanun gereği tüm şartları sağlamadığından her zaman buluş sayılamamaktadır⁴¹. YZ ve YZ’ ürünlerinin ticari getirisi ve yaratıcılığı dikkate

⁴¹ Bu hususta, ayrıntılı tartışmalar olmakla beraber, çalışmamızdaki alan sınırı nedeniyle konular özetlenmiştir. Patent hukuku ve YZ hakkında ayrıntılı bilgi edinmek için kapsamlı çalışmaya bakınız: Burakcan Yedek, Patent Hukuku Açısından Yapay Zekâ (Seçkin Yayıncılık 2023) 1 vd.; Hirsch’in öğretisinde hususiyet, sınai haklarda

alındığında, patent kapsamına alınması gerektiği ve bunun için özel Kanuni düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

Yapay zekâyı hukukun nesnesi olarak gören görüş başlığında ifade edebileceğimiz altıncı bir görüş olarak, YZ'nin ve ürünlerinin, haksız rekabet hukukunun konusu olması gerekliliği ileri sürülmüştür. YZ'nin hem kendisi hem de ürünlerinin ekonomik değeri oldukça yüksek olup bu ekonomik değeri korumak için farklı hukuki çözümler üretilmektedir. Örneğin, YZ'nin yaratıcı ürünler üretmesi halinde, eser yaratıcısının insan olması gerekliliği şartı nedeniyle, ekonomik getirilerin korunması için fikri haklara dair koruma verilememektedir. Ortaya yazarsız eserler, mucitsiz buluşlar çıkmaktadır⁴². Bu gibi hallerde ürünün ekonomik değerinin korunması için başka arayışlar ortaya çıkacaktır. Bunlardan biri de haksız rekabet hükümleridir⁴³. Türk hukukunda

kullanılan yenilik terimine, bu yenilik terimi ise yaratıcılığa karşılık gelmektedir. Ernst Hirsch, Fikri ve Sınai Haklar (Ar Basımevi 1948) 130; Güney Afrika, YZ'yı mucit olarak kabul edildiği ilk ülke olmuşsa da bu kararda, patent incelemesi yapılmadan verilmiştir. Avustralya'da ise bir mahkeme YZ'yı mucit olarak kabul etmişse de karar sonradan bozulmuştur. Erika K. Carlson, 'Artificial Intelligence Can Invent but Not Patent-For Now' (2020) 6 Engineering & Technology Law Journal <https://www.researchgate.net/publication/347265468_Artificial_Intelligence_Can_Invent_But_Not_Patent-For_Now> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1212, 1213; Nemutlu (n 2) 126 vd.; Öztürk Özgür: Türk Hukukunda Patent Verilebilirlik Şartları (Arıkan Yayınevi 2008) 65 vd.; YZ ve patent arasındaki ilişkiye dair bakınız: Ryan Benjamin Abbott, 'Everything is Obvious' (2018) 66 (2) UCLA Law Review <<https://ssrn.com/abstract=3056915>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 48-51.

⁴² Savaş (n 3) 151 vd.

⁴³ Makine öğrenmesinde kullanılan verilerin sır olarak değerlendirilmesi ve haksız rekabet konusunda bakınız: Güçlütürk (n 5) 349 vd.; Olması gereken hukuk kapsamında, diğer bir deyişle 'de lege ferenda', Bern Sözleşmesi'nde yer alan doğal hukuk terimleriyle yaratma ve yatırım teşviki bir arada düşünüldüğünde, YZ'nin meydana getirdiği üründe, telif hakkı koruması sağlamanın, gerçekten faydalı olup olmadığı, öncelikli olarak, tespit edilmelidir. Rekabet hukuku gibi diğer yasal mekanizmalar kullanılarak YZ'nin ürünlerine koruma sağlanabilir. Böylece, mevcut telif hakkı rejimini değiştirmeye veya telif hakkı sistemini insan olmayan yazarlara kadar genişletmeye gerek kalmadan, haksız rekabet hükümleriyle etkili bir şekilde koruma sağlanacaktır. Jean-Marc Deltorn ve Franck Macrez, 'Authorship in the Age of Machine Learning and Artificial' (2018) 2018 (10) Centre for International

haksız rekabet temel olarak iki kanunda düzenlenmektedir. 6102 nolu Ticaret Kanunu'nda ve 6098 nolu Borçlar Kanunu'nda haksız rekabet hükümleri ele alınmaktadır⁴⁴. TBK'da haksız rekabet hususu, m. 57 ile düzenlenmiştir⁴⁵. Haksız rekabet konusu, TTK'da ise, 54. ile 63. maddeleri aralığında düzenlenmiştir. TTK m. 55 incelendiğinde haksız rekabet sayılabilecek bazı önemli hallerin sayıldığı görülmüştür. Bu başlıklar; dürüstlük kuralına aykırı davranışların çeşitli görünüşleri olarak sıralanmıştır⁴⁶. Tarafların aralarında yapacağı sözleşmelerle, “YZ'nin” ve “meydana getireceği ürünlerinin” haksız rekabet koruması kapsamına alınabileceği belirtilmiştir. Böylece, “ticari sır” veya “know-how” olarak adlandırılan değerli bilgi birikimi kapsamına alınabilen ürünler için ihlal hallerinde haksız rekabet hukuku korumasına başvurulabilecek ve ekonomik kazanımlar korunabilecektir. Özellikle, başkalarının iş ürünlerinden yetkisiz yararlanma durumunda TTK md. 55/1-c'ye başvurulabilecektir. YZ ve YZ tarafından meydana getirilen ürünler üzerinde hak iddiasında bulunulabilecek ve bu ürünler hukukun nesnesi olarak ele alınabileceklerdir. Sözleşmelerle, YZ sisteminin dürüstlük kuralına aykırı şekilde kullanılması, taklidi, haksız yararlanılması gibi haller ihlal kapsamına alınabilir. Ayrıca, YZ sisteminin

Intellectual Property Studies Research SSRN <<https://ssrn.com/abstract=3261329>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 24; YZ yapımı ürünlerin, ‘ticari sır’ olarak korunması görüşlerine bakınız: Mauritz Kop, ‘AI & Intellectual Property: Towards an Articulated Public Domain’ (2019) 28 (1) University of Texas School of Law, Texas Intellectual Property Law Journal <<https://ssrn.com/abstract=3409715>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 20; Ticari sır üst başlığında, ‘know-how’ olarak adlandırılan değerli bilgi birikimi kapsamına YZ alınabilir. Bu tarz bilgileri dürüstlük kurallarına aykırı bir şekilde elde edip kullananlara karşı, haksız rekabet hükümlerine göre koruma sağlanabileceği ifade edilmiştir. Sarı (n 5) 83-100; Ticari sır yerine patent hakkı vermenin, kamunun yararı düşünülerek daha teşvik edici olduğu görüşleri için bakınız: Yanisky-Ravid ve Jin (n 15) 46.

⁴⁴ 6102 sayılı TTK, Kabul Tarihi: 13/1/2011, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 14/2/2011, Resmi Gazete Sayısı: 27846, Yayımlandığı Düstur: Tertip-Cilt:5-50 <<https://www.mevzuat.gov.tr>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025.

⁴⁵ 6098 sayılı TBK m. 57 bakınız:

⁴⁶ 6102 sayılı TTK m. 54 ile m. 63 arasında düzenlenen haksız rekabet başlıklı hükümlerine bakınız.

kendisi, ticari sır olarak değerlendirilebileceği hallerde, ticari sırrın ifşası söz konusu olursa yine haksız rekabet hükümlerine başvurulabilecektir⁴⁷.

C. YAPAY ZEKÂNIN VE ÜRÜNLERİNİN HUKUKUN ÖZNESİ OLARAK ELE ALINMASI GEREKTİĞİNE DAİR İLERİ SÜRÜLEN GÖRÜŞLER

YZ'nin hukuki niteliği çözüldükten sonra, YZ'nin üretimi ürünlerin hukuki niteliğine dair sorunlar daha kolay çözülebilecektir. YZ'nin üretimi ürünlerin hukuki niteliği hakkında özel olarak yapılacak hukuki düzenlemeler, “YZ'nin hukuki niteliğine bağlı olarak” farklılaşacaktır. YZ'nin ve YZ'nin meydana getirdiği ürünlerin hukuki niteliğinin çözülebilmesi için ileri sürülen görüşlerin iki ayrı temelde yükseldiği, bunlardan birinin YZ'nin hukukun öznesi olması gerektiğini ifade etmiştik. YZ'nin ve “YZ'nin meydana getirdiği ürünlerin” hukuki niteliğinin çözülebilmesi için ileri sürülen görüşlerin ikincisi ise; YZ'nin hukukun öznesi olması gerektiğine dair görüştür. Ancak hemen belirtmeliyiz ki; bu başlıkta ele alınan görüşler de *lega feranda* olarak ele alınmalıdır. Zira şu an için hiçbir hukuk sisteminde, YZ ve YZ tarafından meydana getirilen ürünler için hukukun öznesi olarak bir statü tanınmamıştır. YZ'nin ve meydana getirdiği ürünlerin ekonomik ve toplumsal hayattaki rolünün göz ardı edilemeyeceği, bunlara gereken kıymetin verilmesi gerektiği, bunun yolunun da hukuki bir kişilik tanınmasıyla mümkün olabileceği, diğer bir anlatımla YZ'nin hukukun öznesi olması gerektiğini ileri sürmüştür⁴⁸. Bu görüşe göre, geleceği kesin olan bir

⁴⁷ Armağan Ebru Bozkurt Yüksel, ‘Ticari Sırların Dijital Ortamda Korunması’ (2018) 33 Türkiye Adalet Akademisi Dergisi <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/taad/issue/52649/693673>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 143, 180; Deltorn ve Macrez (n 43) 24; Kop (n 43) 20; Sarı (n 5) 83-100.

⁴⁸ Yasal tarafsızlığın YZ lehine yapılması gerektiği ileri sürülmektedir. Yani, yasaların, insanların faaliyetleri ile YZ'nin faaliyetleri arasında ayırım yapmaması gerekmektedir. Böylece, piyasa bozulmaları azalacak ve kararlar verimlilik esasına göre alınacaktır. YZ insanları devre dışı bıraktıkça ve görevleri yerine getirmenin

geleceğe hazırlıklı olmak için, bir an önce, YZ'ye hukuki kişilik tanınması gerekecektir. Bu yolla yapay zekâ, hak ve fiil ehliyetine sahip olabilecektir. YZ'nin bu özellikleri dikkate alınarak, yasayla YZ ile insan davranışı arasında ayırım yapılmaması gerektiği, gelenekçi anlayış yerine faydacı ve ürün odaklı olunması gerektiği ifade edilmiştir. Bu görüşün kabulü halinde yapay zekâ, meydana getirdiği ürünlerin hak sahibi olarak tanınacaktır⁴⁹.

Belli bir zaman sonra, YZ'ye hukuki bir statü tanınması artık bir lütuf değil bir zaruret halini alacaktır. YZ'nin savaş teknolojisi kapsamına alınmasıyla, YZ'ye gerekli ilgiyi göstermek hayatta kalmanın zaruri bir yolu olarak görülecek olup hukuk sistemlerinde geleneksel sistemler terk edilerek hukuki dönüşüm yoluna gidilecektir⁵⁰. Hukukun toplumun bir parçası olduğu, ikisinin birbirinden ayrı düşünülemeyeceği, aksi halde hukukun yaptırım gücünün olamayacağı dikkate

normal bir yolu haline geldikçe, YZ'nin davranışları makul insan kriterlerimizi belirleyecektir. Yapay zekâya dair ihmal temelli sorumluk önerisi için bakınız: Abbott, Reasonable (n 6) 4; Bacaksız ve Sümer (n 27) 143; Bak (n 17) 219; Doğan (n 26) 190-207; YZ için hukuki kişilik için bakınız: Jacob Turner, Robot Rules (Palgra ve Macmillan 2019) 173 vd.; Kara Kılıçarslan (n 16) 382; Yapay zekâya hukuki kişilik tanınmasını ifade etmiştir. Solum (n 31) 119.

⁴⁹ Telif hakkına dair kanunların, sadece mum ışığında yazan romantik yazarın telif hakkıyla ilgili olmayıp endüstrinin taleplerinin ve çıkar çatışmalarını çözmekle yükümlüdür. Toplumsal değer ile ekonomik zorunluluklar arasında denge kurulması gerekmektedir. Teknolojik gelişmeler dikkate alınarak yasanın değişen koşullara uyum sağlaması, insanların yaratıcı emek üzerinde tekele sahip olduğu varsayımın terk edilmesi, insan olmayan yazarlara, yapay zekâya, yazarlık verilmesi gerekmektedir. Ancak insan olmayan yazar olarak yapay zekâya insanlarda olduğu gibi koruma süresi vermek yerine bunu beş yılla sınırlaması gerekmektedir. Telif hakkının insan olmayan yazara da genişletilmesi gerekliliğine dair görüşe dair bakınız: Dilan Thampapillai, 'If Value Then Right? Copyright and Works of Non-Human Authorship' (2019) Australian Intellectual Property Journal <https://www.academia.edu/42762736/If_Value_Then_Right_Copyright_and_Artificial_Intelligence> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 23-24.

⁵⁰ YZ ve insan arasında yapılması gereken yasal tarafsızlık önerisi için bakınız: Abbott, Reasonable (n 6) 18, 19, 34; Gary D. Brown, 'If You Think AI Won't Eclipse Humanity, You're Probably Just a Human' (2021) 30 (2) William & Mary Bill of Rights Journal SSRN, <<https://ssrn.com/abstract=4186986>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 455, 458-460.

alınmalıdır. Hayatın her alanında yer bulan teknolojik gelişmelere ve bunun yansımalarından biri olan YZ'ye, hukukun kayıtsız kalamayacağı anlaşılmaktadır. Bu süreçler belli bir sonuca götürmek için ilerleyecek ve YZ temelli hukuki dönüşümler yapılacaktır.

Hukuk dünyasına, hukukun öznesi olarak girişin anahtarı olan “*kişiler hukuku*” açısından, YZ'nin statüsünü irdeleyelim. Gündelik dilde sık kullanılan kişi ifadesinden insanlar kastedilmekteyken hukuki dilde kullanılan kişi teriminden, hakların ve borçların öznesi olan varlıklar kastedilmektedir. Hukuken kişiliğe sahip olmak için, hukukun belli varlıklara izin vermesi, onlara bir ehliyet tanınması gerekmektedir. Hukuki kişiliğe sahip olmak için hukuk tarafından verilen izin “hak ehliyeti” olarak adlandırılmakta olup hak ehliyeti, haklara sahip olma ve borçlardan sorumlu tutulabilme ehliyeti olarak tanımlanmaktadır. Hak ehliyeti verilerek hukuki kişilik tanınmış varlıklar, Türk hukuku çerçevesinde bakıldığında, gerçek/insan kişiler ve tüzel kişilikler olarak ayrılmaktadır. Gerçek kişilik, insandır. Vatandaş veya yabancı, kadın veya erkek, yaşlı veya genç, sağlıklı veya engelli farkı gözetilmeksizin, her insan hukuk nezdinde eşittir. Tüzel kişiler, ortak bir amaca yönelmiş insan ya da mal topluluklarıdır. İnsanın ideal veya ortak amaçlarını gerçekleştirmek için tüzel kişi kavramı oluşmuştur. Tüzel kişilik için hukukun aradığı unsurlar; örgütlenmek, sürekli ve ortak bir amaç taşımak, hukuk tarafından tanınmaktır⁵¹.

⁵¹ Abdülkadir Arpacı, *Kişiler Hukuku Gerçek Kişiler* (2 Baskı, Beta Basım 2000) 2, 3; Bilge Öztan, *Şahsın Hukuku Hakiki Şahıslar* (8. Baskı, Turhan Kitabevi 1999) 6, 7; Bilge Öztan, *Tüzel Kişiler* (Turhan Kitabevi 1994) 4 vd.; Ergun Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu* (5. Baskı, Der Yayınları 1982) 9-10; Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku, Şahsın Hukuku* (6. Baskı, Nurgök Matbaası 1963) 22-24; Hüseyin Hatemi, *Kişiler Hukuku* (9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2021) 1 vd., tüzel kişilik için ise 91 vd.; İhsan Erdoğan ve Dilşad Keskin, *Türk Medeni Hukuku* (3. Baskı, Gazi Kitabevi 2020) 211, 339 vd.; Mehmet Ayan ve Nurşen Ayan, *Kişiler Hukuku*, (8. Baskı, Adalet Yayınevi 2016) 201 vd.; Mustafa Dural ve Tufan Ögüz, *Türk Özel Hukuku Kişiler Hukuku* (23. Baskı, Filiz Kitabevi 2022) 7, 8; Oğuzman ve diğerleri (n 25) 2, 7, 289; Selahattin Sulhi Tekinay, *Medeni Hukukun*

Hukuk sisteminde, YZ'ye hukukun öznesi olarak yer bulmaya çalışan görüş belli bir rotadan devam etmek yerine, hukuki kişiliğin gerçek kişilik ve tüzel kişilik olarak ayrılması nedeniyle, zaruri olarak farklı yollara sapmaktadır. YZ'ye gerçek kişilik tanınması, tüzel kişilik tanınması, sınırlı bir kişilik tanınması veya sui generis bir kişilik tanınması suretiyle yeni bir kişilik kalıbı oluşturulması şeklinde yenilikçi fikirler ifade edilmiştir.

İlk görüşe göre; YZ'ye gerçek kişilik tanınarak hukukun öznesi olması gerektiği ifade edilmiştir⁵². Hukukun meşru olarak tanıdığı kişilik ya gerçek kişiliktir ya da tüzel kişiliktir. Biyolojik zekâ ile YZ'nin ortak noktalarının; teknolojinin ve bilimin iş birliği sayesinde gittikçe arttığı bu dünyada, güçlü yapay zekâlara hak ettiği değerin verilerek insanlara tanınan hukuki kişiliğin aynısının tanınması gerektiği, gerçek kişilik tanınması yoluyla bağımsız bir kişilik verilmesi gerektiği savunulmaktadır. TMK m. 28 ve devamında, gerçek kişiliğin kazanılması ve sona ermesinin koşulları Kanunda açıkça düzenlenmiştir. Gerçek kişilik tanımının değişerek, kazanılması ve sona ermesinin etkileri YZ'nin durumuna göre uyumlu hale getirilmelidir. Bu görüşün kabulü halinde yapay zekâ, “*meydana getirdiği*

Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku (6. Baskı, Filiz Kitapevi 1992) 201, 202; Serap Helvacı, Gerçek Kişiler (9. Baskı, Legal Yayınevi 2021) 23-26; Serap Helvacı, Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar, (Beta Basım 2001) 14, 15; Hak ehliyeti hukuk dünyasına katılmanın minimum koşuludur. Serozan (n 26) 417, 497; Şaban Kayıhan, Kişiler Hukuku (Seçkin Yayıncılık 2022) 19; Şaban Kayıhan, Medeni Hukuk Bilgisi (5. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2022) 155, 209 vd.; Hukuki kişilik hakkında tartışması, hukuk ve felsefede kişi kavramı için bakınız: Luzan ve Kurki (n 25) 22.

⁵² ‘Yapay Mucit Projesi’ konusunda liderliğini yapan Ryan Abbott, insanla YZ'nin aynı işi yaptığı için ayrı yasaların çıkarılmaması gerektiğini, bunun sosyal sorunlara yol açacağını ve ürünleri tercihi konusundaki kararın piyasaya bırakılması gerektiğini ileri sürmüştür. Ryan Abbott, An Introduction (n 33) 18; Bak (n 17) 215; Hukukun amaca değil mantık ilkelerine dayanması gerektiğini, bu uğurda yeni bir kişilik oluşturulması gerekiyorsa bunun yapılması gerekmektedir. Yapay zekâyı yeni bir kişilik tanınmasına dair radikal görüşleri için bakınız: Davies (n 2) 602, 605; Kişilik testinin geçilmesi halinde makineye kişilik verilebileceğine dair bakınız: Hubbord (n 24) 2, 18 vd.; Kara Kılıçarslan (n 16) 379.

ürünlerin hak sahibi” olarak tanınacaktır. YZ hukukun öznesi “gerçek kişi” olarak değer görürken YZ’nin oluşturduğu ürünlerin hukuken niteliği de kabule göre hukukun nesnesi olarak şekillenecektir⁵³.

İkinci görüşe göre, YZ’ye tüzel kişilik tanınarak hukukun öznesi olması gerektiği gerektiği ifade edilmiştir. Tüzel kişilik verilmesi mecburiyetinin gerekçeleriyle YZ’ye tüzel kişilik verilmesi gerekçelerinin benzer olduğu ve YZ’ye de tüzel kişilik verilmesinin gerekli olduğu ifade edilmiştir⁵⁴. YZ’nin yaygınlaşması, ticarete ve günlük hayata girmesi, giderek daha özerk hale gelmesi, yaratıcı ürünler meydana getirmesi YZ’ye tüzel kişilik tanınması gerektiğine dair zorunluluğun göstergelerindendir⁵⁵. YZ’ye kişilik tanınmanın, hayali bir uğraş olarak görünebileceği düşünülebilir. Ancak, aslında gerçek manada olmayan bir

⁵³ ‘Yapay Mucit Projesi’ konusunda liderliğini yapan Ryan Abbott, insanla YZ’nin aynı işi yaptığı için ayrı yasaların çıkarılmaması gerektiğini, bunun sosyal sorunlara yol açacağını ve ürünleri tercihi konusundaki kararın piyasaya bırakılması gerektiğini ileri sürmüştür. Ryan Abbott, An Introduction (n 33) 18; Bak (n 17) 215; Hukukun amaca değil mantık ilkelerine dayanması gerektiğini, bu uğurda yeni bir kişilik oluşturulması gerekiyorsa bunun yapılması gerekmektedir. Yapay zekâya yeni bir kişilik tanınmasına dair radikal görüşleri için bakınız: Davies (n 2) 602, 605; Kişilik testinin geçilmesi halinde makineye kişilik verilebileceğine dair bakınız: Hubbord (n 24) 2, 18 vd.; Kara Kılıçarslan (n 16) 379.

⁵⁴ Alexandre (n 3) 18, 19; Bak (n 17) 219; Yapay zekâlar için tüzel kişilik önerisi için bakınız: Dennis D. Crouch, ‘Legal Fictions and the Corporation as an Inventive Artificial Intelligence’ (2022) (4) University of Missouri School of Law Legal Studies Research Paper SSRN <<http://ssrn.com/abstract=4081569>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 26; İnsan yazarlığı merkezli telif hakkı verilmesi önerisine dair bakınız: Oleksandr Bulayenko ve diğerleri, ‘AI Music Outputs’ (2022) SSRN <<https://ssrn.com/abstract=4072806>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 107-115; Yapay zekâya hukuki kişilik tanınmasını ifade etmiştir. Solum (n 31) 119; Üyelikleri ve kontrolleri sık sık değişen tüzel kişi şirketlerde olduğu gibi yapay zekâya da tescil sisteminin getirilmesi gerekliliğinden bahsedilmiştir. Tescil, şirketi tanımlanabilir kılar. Böylece bilgisayara güvenerek, onu aracı kılarak işlemler yapılabilir. Bilgisayarların tüzel kişi olarak değerlendirilmesi için benzer bir kayıt sisteminin geliştirilmesi gerektiğine dair bakınız: Tom Allen ve Robin Widdison, ‘Can Computers Make Contracts?’ (1996) 9 (1) Harvard Journal of Law & Technology <<http://jolt.law.harvard.edu/volumes/volume-9>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 26, 42; Turner (n 48) 173, 188.

⁵⁵ Davies (n 2) 617.

varlığa tüzel kişilik şeklinde bir hukuki statü verilebiliyorsa, aynı şekilde insan olmayan ancak somutlaşabilen bir varlığa da YZ'ye de tüzel kişilik verilebilecektir. Bu ihtiyaca binaen, YZ'ye bir hak verilecekse bunun tüzel kişilik çerçevesinde yapılması daha yararlıdır. Şirketler vb. biçimindeki yapay hukuki kişiliklerin, gerçek kişilere özgü haklar dışında her türlü hakka sahip olduğu, ekonominin ayrılmaz parçası olduğu fark edildiğinde, bu fikir daha kabul edilebilir görünmektedir. Bir makineye haklar verilmesini savunmak, bu makinenin iyiliğini istediğimiz için değildir. Tüzel kişilerden biri olan şirketlere haklar vermemizle aynı nedenlerden, yapay zekâlara da haklar verilebilmelidir. Şirketlerin mülk sahibi olabilmesi ve sözleşme yapabilmesi ticareti kolaylaştırmakta ve dolayısıyla insanlara fayda sağlamaktadır⁵⁶. Aynı şekilde, YZ'nin ekonomik faydaları dikkate alınarak oluşturulacak tüzel kişilik kalıbıyla, ticari faaliyetlerin yürütülebileceği, mahkemede taraf olunabileceği, vergi ödenebileceği, zarar neticesinde YZ'nin sorumluluğuna gidilebileceği belirtilmiştir⁵⁷. YZ'nin tüzel kişi olarak mal varlığına sahip olmasıyla YZ'nin oluşturabileceği risklere karşı bir sigorta sisteminin oluşturulacağı ve YZ'nin sicile kayıt zorunluluğuna tabi olacağı ifade edilmiştir. Böylece, yapay zekâyı denetleme imkanının sağlanabileceği, YZ'nin, ticari işlerde güvenle kullanılabileceği, ekonomik alana önemli katkılar sağlayacağı, büyük bir ekonomik değer yaratacağı belirtilmiştir. YZ “tüzel kişi” olarak hukukun öznesi

⁵⁶ Abbott, An Introduction (n 33) 14.

⁵⁷ Robotların vergi ödemesi hususundaki inceleme için bakınız: Alexandre (n 3) 33-40; Fikri hukuk teorilerinden olan, emek ve faydacılık teorisine göre toplumun normatif yapısının şekillendiği, bir varlığın hukuka değer kattığı ölçüde yasal kapasite verilebilmektedir. Faydacılık teorisi çerçevesinde normatif yapısı şekillenmiş toplumlarda, yapay zekâyı tüzel kişilik tanınmasının ve sigorta sisteminin oluşturulsa bile, bir şirket ile robot arasındaki farkın, şirketlerin her zaman insan aracılığıyla hareket ettiğinin gözden kaçırılmamalıdır. Eleştirel görüşleri için bakınız: Horst Eidenmüller, ‘The Rise of Robots and the Law of Humans’ (2017) 27 Oxford Legal Studies Research <<https://ssrn.com/abstract=2941001>> Son Erişim Tarihi: 15.04.2025, 1, 12 vd.

olarak değer görürken YZ'nin oluşturduğu ürünlerin hukukun niteliği de kabule göre hukukun nesnesi olarak şekillenecektir⁵⁸.

Üçüncü bir görüşe göre, YZ'ye “sınırlı kişilik” tanınarak hukukun öznesi olması gerektiği ifade edilmiştir. YZ'nin insan zekâsının tüm yetilerine sahip olması sağlansa bile, YZ nihayetinde insan değildir. Bu nedenle YZ'nin hukuk süjesi olması için başka kişilik türlerinin belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Hukukun gerçek ve tüzel kişilik dışında kalan yeni bir kişilik hakkı ortaya koyabileceği, kişi ve şey arasındaki ikiliğini gidermek için bu aralığa, hayvan, çevre, makine vb. statülerin eklenebileceği belirtilmiştir⁵⁹. Bu görüşten yola çıkılarak, sınırlı bir kişilik statüsünü içeren, ara form niteliğinde, sui generis kişilik modelleri ele alınmıştır. YZ üretimi ürünlerin korunması için, sınırlı da olsa hak sahipliği tanınması ürünleri hukukun değerli hale getirecektir. YZ “sınırlı kişilik” statüsüyle hukukun öznesi olarak değer görürken YZ'nin meydana getirdiği ürünlerin hukuki niteliği de bu kabule göre hukukun nesnesi olarak şekillenecektir

Sui generis kişilik modellerinden ilki, temsilci yapay zekâlar statüsünün oluşturulmasıdır⁶⁰. Buna göre, YZ bir temsilci gibi hukuki işlemleri yürütebilecektir. YZ'nin meydana getirdiği ürün üçüncü kişilere zarar verirse YZ'nin sorumluluğuna gidilebilecektir⁶¹.

⁵⁸ Sigortanın yanında; sürekli denetim yapılabilmesi, zarara neden olan programcayı veya yapay zekâyı piyasaya katılmaktan men edilebilmesi, düzenleyici kurumlardan onay alınabilmesi gibi yapay zekâda risk azaltma önlemlerinin uygulanabileceğine dair çözüm önerileri için bakınız: Alexandre (n 3) 26-30, 57; Perennou (n 23) 10; Sorumluluk itirazı ve sigorta hakkında değerlendirmeleri için bakınız: Solum (n 31) 77 vd.

⁵⁹ Gunkel (n 35) 17-18.

⁶⁰ Görüşlere dair bakınız: Allen ve Widdison (n 53) 48; Yapay vekil veya temsilci başlığında belirtilen görüşleri için bakınız: Bacaksız ve Sümer (n 27) 151; Kısmi yasal kapasiteye, sınırlı kişiliğe dair ‘intelligent agent’ ifadesi kullanılmıştır. Gunkel (n 35) 16, 17; Perennou (n 23) 10.

⁶¹ YZ aracılığıyla yapılan sözleşmelerin değerlendirilmesi konusunda ve yetkinin

Sui generis kişilik modellerinden ikincisi, çevre hukukuna ilişkin hukuk kurallarının YZ'ye uygulanarak oluşturulabileceği yönündedir. Çevreye bazı hakların atanması, çevrenin korunmasına dair özel hükümlerin getirilmesi, YZ'nin de benzer korumadan yararlanabileceği düşüncesini doğurmuştur. Uluslararası alana bakıldığında, bazı ülkelerin çevre unsurlarına hukuki kişilik verdiği ve koruma tahsis ettiği örneklerle sık karşılaşıldığı görülmektedir⁶². Ulusal anlamda, Türk hukukunda, herhangi bir çevre unsuruna kişilik tanınmadıysa da ormanlara karşı işlenen suçların af kapsamına girmeyeceği şeklindeki anayasal hükümlerle kamuya ait olan ormanların hukuki korumasının oldukça artırıldığı göze çarpmaktadır.

Sui generis kişilik modellerinden üçüncüsü, YZ'ye elektronik bir kişilik statüsü tanınması yönündedir. Avrupa Birliği düzeyinde YZ alanında yürütülen çalışmalar neticesinde bu görüş ortaya atılmıştır. Yapay zekâyı var olan gerçek kişilik veya tüzel kişilik kalıplarına sığdırmak yerine hukuk sistemlerinde yeni bir kişilik türü olarak elektronik kişilik yaratılması gerektiğine dair fikirler ileri sürülmüştür⁶³. 2017 tarihli Delvaux raporu olarak bilinen bu raporun, YZ için ayrı

aşıldığı hallerde kime dava açılacağına çözüm bulunamadığı hususunda bakınız: Samir Chopra ve Laurence White, 'Artificial Agents-Personhood in Law and Philosophy' Researchgate <https://www.researchgate.net/publication/220837427_Artificial_Agents_-_Personhood_in_Law_and_Philosophy> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 12.

⁶² 2017'de Yeni Zelanda'da Ganga ve Yamuna nehirlerine, Kanun ile hukuki kişilik tanınmıştır. Te Awa Tupua / Whanganui River Claims Settlement Act 2017 m. 14 ve ilgili kanun metni olan Te Awa Tupua/ Whanganui River Claims Settlement Act 2017, New Zealand Legislation <<https://www.legislation.govt.nz/act/public/2017/0007/latest/whole.html>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025; 2014'te Yeni Zelanda, Te Urewera milli parkına hukuki kişilik tanımıştır. Te Urewera Act 2014 m. 11 ve ilgili kanun metni olan Te Urewera Act 2014, New Zealand Legislation <<http://www.legislation.govt.nz/act/public/2014/0051/latest/whole.html>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025.

⁶³ Bak (n 17) 219 vd.; Bozkurt Yüksel, Buluşçu (n 3) 53; Daniel Schönberger, 'Deep Copyright: Up-And Downstream Questions Related to Artificial Intelligence (AI) and Machine Learning (ML)' (2018) SSRN <<https://ssrn.com/abstract=3098315>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 2; Elektronik kişilik hakkında bakınız: Kara Kılıçarslan

bir hukuki kişilik verilmesini ortaya atan ilk resmi rapor olduğu ifade edilmektedir. Elektronik kişilik önerisi incelendiğinde, makinelere, özel haklar ve yükümlülükler verilebileceği belirtilmiştir. Böylece, YZ ile sözleşme yapılabilecek, YZ ticari sicile benzer sicile kaydedilecektir. Makineler; tehlike, yetenekler ve özerklik derecesi gibi özelliklerle sınıflandırılabilir. Hem üreticilerden hem de kullanıcılardan bir ödeme alınacak ve böylece YZ'nin malvarlığı oluşturulacaktır. Ayrıca, her makineye iliştilmiş ve açıkça belirtilmiş olan bir kayıt numarası verilebileceği, bu kayıtlı, robotla etkileşim kuran insanların makinenin sorumluluk miktarı hakkında bilgi sahibi olabileceği, makinenin hissedarları, özellikleri, sahipleri, yetenekleri, tehlikeleri gibi makineyle ilgili bilgilere ulaşılabilirliği belirtilmiştir. YZ'nin kimlik numarasını kullanarak medeni hukuk uyarınca sorumlu tutulabileceği ve mahkemede dava edilebilir olacağı belirtilmiştir⁶⁴. YZ “*sınırlı kişilik-elektronik kişilik*” statüsüyle hukukun öznesi olarak değer görürken YZ'nin çıktıları hukuken, kabule göre hukukun nesnesi olarak şekillenecektir.

SONUÇ

YZ'nin kendisinin lege lata korunması açısından, hukukun nesnesi olarak ele alındığını tespit edebilmekteyiz. Yapay zekâ, 5846 sayılı Kanunun şartlarını sağladığı takdirde, bilgisayar programı adı altında ilim ve edebiyat eseri olarak; 6769 sayılı SMK'nın şartlarını sağladığı takdirde, buluş olarak, “*ticari sır*” veya “*know-how*” olarak adlandırılan değerli bilgi birikimi olarak kabul edildiği halde haksız rekabet hukuku kapsamında nitelikli olarak korunabilecektir. Bu

(n 16) 380-384; Avrupa Parlamentosu Hukuk İşleri Komitesinin raporu olan Reporter Mady Delvaux's Report <https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2017-0005_EN.html> Son Erişim Tarihi:15.04.2025; Yapay zekâyâ elektronik kişilik statüsü verilmesi halinde, YZ artık hukuken kişi sayılacağından ürettiği ürünlerin eser sahipliğinin ve telif haklarının da elektronik kişiliğe ait olması kabul edilebilecektir. Zorlu (n 5) 351.

⁶⁴ Artificial Intelligence Act'a bakınız (n 1).

korumalar dışında genel olarak ise, eşya hukuku, ticaret hukuku, borçlar hukukuna, sözleşmeler hukukuna başvuru yapılarak koruma sağlanabilecektir. YZ'nin üretimi ürünlerin hukukî niteliği, bu çıktılar üzerindeki hak sahipliği ve korunması da YZ'nin hukukî niteliğine bağlı olarak değişiklik gösterecektir. Görüleceği üzere, kanunî bir düzenleme olmadıkça yukarıda belirtilen görüşlerden de görüleceği üzere, yorum farklılıkları meydana gelecek, aynı olaylara farklı çözümler bulunması nedeniyle eşit ve adil çözümler bulunamayacaktır.

YZ'nin ve meydana getirdiği ürünlerinin lege ferenda olarak korunması açısından, YZ'nin hukukun öznesi olabileceğine dair görüşlerin de dikkate alınması kanaatindeyiz. YZ'ye hukukun öznesi statüsünün verilerek, gerçek kişilik, tüzel kişilik veya sınırlı bir kişilik modeliyle, hukukun da teknolojinin hızına ayak uydurması sağlanmalı ve çağın gerekliliklerinin sağlanması görüşündeyiz.

Anlaşılabacağı üzere, YZ'nin hukukî niteliğini, kaderini, belirlemek erkin tercih meselesidir. İnsanoğlu, kendisi için yarattığı hukuk sisteminin içinde, yapay zekâyı hukukun nesnesi olarak mı, hukukun öznesi olarak mı görmek istemektedir. Ancak, gelecek, teknolojinin hızına en iyi ayak uyduranların olacaktır. İnsanların sırtında yükselen ilerleme, artık YZ'nin yükü sırtlamasıyla rolleri değiştirecek bir seviyeye ulaştığı dikkate alınmalıdır. YZ'nin ürettiği ürünün hiçbir korumadan faydalanamayacağı şeklindeki görüşlerin kabul edilmemesi gerektiği; zira bu kabulün, YZ'nin gelişimine ve dolayısıyla insan hayatının kolaylaştırılması girişimlerine taş koyacağı, uzun vadede kamunun zararına bir seçenek olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle hem YZ'nin hem de YZ'nin meydana getirdiği ürünlerin hukukî niteliği için, Kanun Koyucunun bütüncül bir yaklaşımla sorunları ele alması gerekmektedir. Özel ve kamu hukukunun bir bütün olarak ele alınarak çelişki yaratmayacak bir çözümün bulunması gerekmektedir. Hakların, yanına sorumlulukları da getirdiği dikkate

alınarak inceleme yapılması daha aydınlatıcı olacaktır.

KAYNAKÇA

Abbott R, ‘Artificial Intelligence and Intellectual Property: An Introduction’ (2022) SSRN <<https://ssrn.com/abstract=4065150>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 19.

Abbott R, ‘Artificial Intelligence, Big Data and Intellectual Property: Protecting Computer-Generated Works in the United Kingdom’ (2017) Research Handbook on Intellectual Property and Digital Technologies-SSRN <<https://ssrn.com/abstract=3064213>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 13.

Abbott R, ‘Everything is Obvious’ (2018) 66 (2) UCLA Law Review <<https://ssrn.com/abstract=3056915>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 51.

Abbott R, ‘I Think, Therefore I Invent’ (2016) 57 Boston College Law Review <<https://ssrn.com/abstract=2727884>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1079, 1126.

Abbott R, The Reasonable Robot: Artificial Intelligence and Law (Cambridge University Press 2020).

Aksoy Dursun S, Eşya Kavramı (On İki Levha Yayıncılık 2012).

Aksoy E, Yapay Zekânın Sorumluluk Hukukundaki Konumu ve Büyük Veri ile İlişkisi (Seçkin Yayıncılık 2022).

Alexandre FM, ‘The Legal Status of Artificially Intelligent Robots’ (2017) SSRN <<https://ssrn.com/abstract=2985466>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 68.

Allen T ve Widdison R, ‘Can Computers Make Contracts?’ (1996) 9 (1) Harvard Journal of Law & Technology <<http://jolt.law.harvard.edu/volumes/volume-9>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 26-52.

Antalya OG, Eşya Hukuku (4. Baskı, Seçkin Yayınevi 2021).

- Arpacı A, Kişiler Hukuku Gerçek Kişiler (2. Baskı, Beta Basım 2000).
- Atar EA, Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Yayma Hakkı ve Korunması (On İki Levha Yayıncılık 2017).
- Ateş M, Fikri Hukukta Eser (Turhan Kitabevi 2007).
- Ayan M ve Ayan N, Kişiler Hukuku (8. Baskı, Adalet Yayınevi 2016).
- Ayan M, Eşya Hukuku (13. Baskı, Seçkin Yayınevi 2016).
- Bak B, ‘Medeni Hukuk Açısından Yapay Zekânın Hukuki Statüsü ve Yapay Zekâ Kullanımından Doğan Hukuki Sorumluluk’ (2018) 35 Türkiye Adalet Akademisi Dergisi <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/taad/issue/52647/693619>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 211, 232.
- Balkin JM, ‘The Path of Robotics Law’ (2015) 6 California Law Review, Public Law Research <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2586570> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 45, 60.
- Banterle F, ‘Ownership of Inventions Created by Artificial Intelligence’ (2018) SSRN <<https://ssrn.com/Abstract=3276702>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 25.
- Bostrom N, Süper Zekâ Yapay Zekâ Uygulamaları, Tehlikeler ve Stratejiler, Ferit Burak Aydar (çev) (2. Baskı, Koç Üniversitesi Yayınları 2020).
- Bozkurt Yüksel AE, ‘Ticari Sırların Dijital Ortamda Korunması’ (2018) 33 Türkiye Adalet Akademisi Dergisi <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/taad/issue/52649/693673>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 143, 192.
- Bozkurt Yüksel AE, ‘Yapay Zekânın Buluşlarının Patentlenmesi’ (2018) 6 (11) Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/mdergi/issue/37696/437298>> Son Erişim

Tarihi:15.04.2025, 585, 622.

Bozkurt Yüksel AE, Buluşçu Yapay Zekâ ve Patent Hukuku (Aristo Yayınları 2020).

Bozkurt Yüksel AE, Robot Hukuku (Aristo Yayınları 2020).

Bridy A, ‘Coding Creativity: Copyright and the Artificially Intelligent’ (2012) 5 (25) Stanford Technology Law Review <<https://ssrn.com/abstract=1888622>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 28.

Brown G, ‘If You Think AI Won't Eclipse Humanity, You're Probably Just a Human’ (2021) 30 (2) William & Mary Bill of Rights Journal SSRN, <<https://ssrn.com/abstract=4186986>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 455, 466.

Bryson JJ, ‘Robots Should Be Slaves’ (2010) SSRN <<https://www.joannabryson.org/publications/robots-should-be-slaves-pdf>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 12.

Bulayenko O ve diğerleri, ‘AI Music Outputs’ (2022) SSRN <<https://ssrn.com/abstract=4072806>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 152.

Carlson E, ‘Artificial Intelligence Can Invent but Not Patent-For Now’ (2020) 6 Engineering <https://www.researchgate.net/publication/347265468_Artificial_Intelligence_Can_Inv ent_But_Not_Patent- For_ Now> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1212, 1213.

Chessman C, ‘Not Quite Human: Artificial Intelligence, Animals and the Regulation of Sentient Property’ (2018) SSRN <<https://ssrn.com/abstract=3200802>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 64.

Chesterman S, ‘Artificial Intelligence and the Limits of Legal Personality’ (2020) 69 (4) International & Comparative Law Quarterly

<<https://ssrn.com/abstract=3682372>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 819, 844.

Craig CJ ve Kerr I, ‘The Death of the AI Author’ (2019) SSRN <<https://ssrn.com/abstract=3374951>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 31, 86.

Craig CJ, ‘The AI-Copyright Challenge: Tech-Neutrality, Authorship and the Public Interest’ (2022) SSRN <<https://ssrn.com/abstract=4014811>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 31.

Crouch D, ‘Legal Fictions and the Corporation as an Inventive Artificial Intelligence’ (2022) 2022 (4) University of Missouri School of Law Legal Studies Research Paper SSRN <<http://ssrn.com/abstract=4081569>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 26.

Çakır B, ‘Uluslararası Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku Bakımından Yapay Zekânın Eser Sahipliği’ (2018) İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programları Enstitüsü <<https://www.lexpera.com.tr/literatur/tezler/fikir-ve-sanat-eserleri-hukuku-bakimindan-yapay-zekânin-eser-sahipligi>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 118.

Çelebican ÖK, ‘Roma Hukukunda Peculuim Müessesesi’ (1968) 25 (3) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi <<https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/48067/3382.pdf?sequence=1&isAllowed=y>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 179, 194.

Çetin S, ‘Yapay Zekâ ve Hukuk ile ilgili Güncel Tartışmalar, Yapay Zekâ Çağında Hukuk’ (2019) İstanbul, Ankara ve İzmir Baroları Çalıştay Raporu <https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/docs/Yapay_Zekâ_Caginda_Hukuk2019.pdf> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 52, 67.

Davies CR, ‘An Evolutionary Step in Intellectual Property Rights- Artificial Intelligence and Intellectual Property’ (2011) 27 (6) Computer Law & Security Review <<https://www.sciencedirect.com/science/article/>

abs/pii/S0267364911001518> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 601, 619.

Deltorn JM ve Macrez F, ‘Authorship in the Age of Machine Learning and Artificial’ (2018) 2018 (10) Centre for International Intellectual Property Studies Research SSRN <<https://ssrn.com/abstract=3261329>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 24.

Doğan E, Yapay Zekânın Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu (Seçkin Yayıncılık 2022).

Doğan M, Yapay Zekâ ve Bilinç Problemi, Yapay Bilincin İmkanına Dair Bir Tartışma: Yapay Bir ‘Ben’ Mümkün mü? (Çizgi Kitabevi 2020).

Drexl J ve diğerleri, ‘Technical Aspects of Artificial Intelligence: An Understanding from an Intellectual Property Law Perspective’ (2019) Max Planck Institute for Innovation & Competition Research SSRN <<https://ssrn.com/abstract=3465577>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 14.

Dural M ve Ögüz T, Türk Özel Hukuku Kişiler Hukuku (23. Baskı, Filiz Kitabevi 2022).

Eidenmüller H, ‘The Rise of Robots and the Law of Humans’ (2017) 27 Oxford Legal Studies Research <<https://ssrn.com/abstract=2941001>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 15.

Ekici Ş, Bilişim ve Teknoloji Hukuku (Seçkin Yayınları 2023).

Elmas Ç, Yapay Zekâ Uygulamaları (5. Baskı, Seçkin Yayınları 2021).

Erdoğan İ ve Keskin D, Türk Medeni Hukuku (3. Baskı, Gazi Kitabevi 2020).

Flasinski M, Introduction to Artificial Intelligence (Springer 2016).

Guadamuz A, ‘Do Androids Dream of Electric Copyright? Comparative Analysis of Originality in Artificial Intelligence Generated Works’ (2020) 2017 (2) Intellectual Property Quarterly <<https://ssrn.com/abstract=2981304>> Son Erişim

Tarihi:15.04.2025, 1, 24.

Gunkel D, ‘Both/And Why Robots Should Not Be Slaves’ (2022) MIT Press SSRN <<https://ssrn.com/abstract=4115647>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 19.

Güçlütürk OG, Yapay Zekâ ve Verinin Kullanımı (On iki Levha Yayıncılık A. Ş. 2022).

Güçlütürk OG ve Cankat R, ‘Yapay Zekâ ile Oluşturulan Ürünlerin Eser Niteliği ve Eser Sahipliği Meselesi’, iç E. Eylem Aksoy Retornaz ve Osman Gazi Güçlütürk (edr) Gelişen Teknolojiler ve Hukuk II: Yapay Zekâ (On İki Levha Yayıncılık 2021).

Hatemi H, Kişiler Hukuku (9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2021).

Hedrick SF, ‘I 'Think', Therefore I Create’ (2019) 8 (2) New York University Journal of Intellectual Property And Entertainment Law <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3367169> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 57.

Helvacı S, Gerçek Kişiler (9. Baskı, Legal Yayınevi 2021).

Helvacı S, Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar (Beta Basım 2001).

Hirsch E, Fikri ve Sınai Haklar (Ar Basımevi 1948).

Hubbord P, ‘Do Androids Dream: Personhood and Intelligent Artifacts’ (2010) 83 Temple Law Review <<https://ssrn.com/abstract=1725983>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 97.

Locke J, Two Treatises of Government (Binker North Published 2004) <<https://www.yorku.ca/comninel/courses/3025pdf/Locke.pdf>>

Kaplan A ve Haenlein M, ‘Siri, Siri, in My Hand: Who’s The Fairest in the Land?’

On the Interpretations, Illustrations and Implications of Artificial Intelligence’ (2019) 62 (1) Business Horizon <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0007681318301393>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 15, 25.

Kara Kılıçarslan S, ‘Yapay Zekânın Hukuki Statüsü ve Hukuki Kişiliği Üzerine Tartışmalar’ (2019) 2 (4) Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ybuhukuk/issue/47456/599224>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 363, 389.

Karaca U ve Karataş E, ‘Yapay Zekâ Tarafından Meydana Getirilen Fikri Ürünlerin 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununa Göre Korunması’ (2022) (1) Maltepe Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/mhfd/issue/70711/1137744>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 17, 50.

Katz A, ‘Intelligent Agents and Internet Commerce in Ancient Rome’ Society Computer & Law Tech Law for Everyone <<https://www.scl.org/1095-intelligent-agents-and-internet-commerce-in-ancient-rome/>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025.

Kayıhan Ş, Kişiler Hukuku (Seçkin Yayıncılık 2022).

Kayıhan Ş, Medeni Hukuk Bilgisi (5. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2022).

Kelley R ve diğerleri, ‘Liability in Robotics: An International Perspective on Robots as Animals’ (2010) 24 (13) Advanced Robotics <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2271471> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 49.

Keskin Orhan M, Borçlar Hukukunda Hayvan Bulunduranın Sorumluluğu (Seçkin Yayıncılık 2020).

Keskin D ve Demircioğlu R, Medeni Hukuk Eşya Hukuku Miras Hukuku (Seçkin Yayıncılık 2021).

Kop M, 'AI & Intellectual Property: Towards an Articulated Public Domain' (2019) 28 (1) University of Texas School of Law, Texas Intellectual Property Law Journal <<https://ssrn.com/abstract=3409715>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 39.

Lorenzoni I, 'Artificial Intelligence Creates, Invents' (2020) 3 (2) Stockholm Intellectual Property Law Review <https://stockholmiplawreview.com/wp-content/uploads/2021/01/4.Isabella-Lorenzoni-LL.M._IP_nr-2_2020_A4.pdf> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 26, 35.

Luzan T ve Kurki AJ, 'Legal Personhood of Artificial Intelligence' (2020) University of Helsinki Faculty of Law <<https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/dc58ef4d-2b51-446f-87a9-6f74724a10c3/content>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 91.

Mezei P, 'From Leonardo to the Next Rembrandt-The Need for AI-Pessimism in the Age of Algorithms' (2020) (2) Archive for Copyright, Film and Theatre Law-UFITA <<https://ssrn.com/abstract=3592187>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 30.

Mijvel M, 'History of Artificial Intelligence' (2015) Researchgate <https://www.researchgate.net/publication/322234922_History_of_Artificial_Intelligence> Son Erişim Tarihi:15.04.2025), 1, 5.

Nabiyev V, Yapay Zekâ (6. Baskı, Seçkin Yayınları 2021).

Nemutlu İB, Yapay Zekânın Patent Hukukuna Etkileri (Yetkin Yayınları 2023).

Oğuzman MK ve diğerleri, Eşya Hukuku (23. Baskı, Filiz Kitabevi 2021).

Oğuzman MK ve diğerleri, Kişiler Hukuku (20. Baskı, Filiz Kitabevi 2021).

Özbay ÜV, 'Dijital Peculium Kavramı' (2021) 70 (3) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi <<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1892552>>

Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 867, 898.

Özgür Ö, Türk Hukukunda Patent Verilebilirlik Şartları (Arıkan Yayınevi 2008).

Özkaya E, Eşya Hukuku Mülkiyet Genel Bölümler (Seçkin Yayınevi 2022).

Özsunay E, Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu (5. Baskı, Der Yayınları 1982).

Öztan B, Şahsın Hukuku Hakiki Şahıslar (8. Baskı, Turhan Kitabevi 1999).

Öztan B, Tüzel Kişiler (Turhan Kitabevi 1994).

Pagallo U, ‘Apples, Oranges, Robots: Four Misunderstandings in Today’s Debate on the Legal Status of AI Systems’ (2018) Philosophical Transactions of the Royal Society <<https://royalsocietypublishing.org/doi/epdf/10.1098/rsta.2018.0168>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 16.

Pagallo U, ‘Killers, Fridges and Slaves’ (2011) 26 (4) AI-Society <<https://link.springer.com/article/10.1007/s00146-010-0316-0>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 347, 354.

Pagallo U, ‘Vital Sophia and Co.-The Quest For The Legal Personhood of Robots’ (2018) Information <<https://www.mdpi.com/2078-2489/9/9/230>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 11.

Perennou T, ‘State- of- the Art on Legal Issues’ (2014) Ethicaa Ethics and Autonomous Agents <<https://ethicaa. greyc. fr/media/files/ ethicaa. deliverable.1.pdf>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 49.

Ramalho A, ‘Will Robots Rule the Artistic World? A Proposed Model for the Legal Status of Creation by Artificial Intelligence Systems’ (2017) 21 (1) Journal of İnternet Law <<https://discovery.ebsco.com/c/e3me46/viewer/pdf/3zhlafcvr5>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 12, 25.

Richard N ve Smart W, ‘How Should the Law Think About Robots?’ (2013)

SSRN <<https://ssrn.com/abstract=2263363>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 25.

Russell SJ ve Norvig P, Artificial Intelligence: A Modern Approach (Prentice Hall 1995).

Sarı O, ‘Yapay Zekânın Türk Fikri Mülkiyet Hukukuna Göre Korunması’ (2020) (1) İzmir Barosu Dergisi <<https://www.izmirbarosu.org.tr/pdfdosya/yapay-zek-nin-t20206417229946.pdf>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 53, 116.

Savaş S, Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Yapay Zekâ Tarafından Meydana Getirilen Eserlerde Hak Sahipliği (Adalet Yayınevi 2024).

Schönberger D, ‘Deep Copyright: Up-And Downstream Questions Related to Artificial Intelligence (AI) and Machine Learning (ML)’ (2018) SSRN <<https://ssrn.com/abstract=3098315>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 19.

Schwarz AB, Roma Hukuk Dersleri, Türkan Rado (çev) (7. Baskı, Doğan Kardeş Matbacılık 1965).

Serozan R, Medeni Hukuk, Genel Bölüm, Kişiler Hukuku (9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2022).

Smola A ve Vishwanathan, SVN, Introduction to Machine Learning (Cambridge University Press 2008).

Solum LB, ‘Legal Personhood for Artificial Intelligence’, Müslüm Fincan (çev) Ceza Hukukunda Robot Yapay Zekâ ve Teknolojiler (Seçkin Yayıncılık 2021).

Tekinalp Ü, Fikri Mülkiyet Hukuku (5. Baskı, Vedat Kitapçılık 2012).

Tekinay SS, Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku (6. Baskı, Filiz Kitabevi 1992).

Thampapillai D, ‘If Value Then Right? Copyright and Works of Non-Human Authorship’ (2019) Australian Intellectual Property Journal

<https://www.academia.edu/42762736/If_Value_Then_Right_Copyright_and_Artificial_Intelligence> Son Erişim Tarihi:15.04.2025,1, 24.

Turing A, ‘Computing Machinery and Intelligence’ (1950) LIX (236) Mind <<https://academic.oup.com/mind/article/LIX/236/433/986238>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 433, 460.

Turner J, Robot Rules (Palgra ve Macmillan 2018).

Üstün Ç ve Kuzgun İ, ‘Hayvan Hakları İçin Yeni Bir Umut, İnsan Olmayan Kişi Kavramı’ (2013) 5 (47) Fasikül Hukuk Dergisi <<https://jurix.com.tr/article/3556>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 13-21.

Velidedeoğlu HV, Türk Medeni Hukuku, Şahsın Hukuku (6. Baskı, Nurgök Matbaası 1963).

Yakar G ve Kınık M, ‘Yapay Zekâ ile Üretilen Görsel Sanatlar Eserlerinde Fikri Mülkiyet’ (2020) 13 (26) Art-e Sanat Dergisi <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/sduarte/issue/58036/795610>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 490, 516.

Yamamoto T, ‘AI Created Works and Copyright’ (2018) 48 (1) Patents & Licensing<<https://www.itlaw.jp/AI%20Created%20Works%20and%20Copyright.pdf>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 16.

Yanisky-Ravid S ve Jin R, ‘Summoning a New Artificial Intelligence Patent Model’ (2020) 2021 (3) Michigan State Law Review <<https://ssrn.com/abstract=3619069>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 49.

Yanisky-Ravid S ve Liu X, ‘When Artificial Intelligence Systems Produce Inventions: The 3A Era and an Alternative Model for Patent Law’ (2017) 39 Cardozo Law Review <<https://ssrn.com/abstract=2931828>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 58.

Yanisky-Ravid S, ‘Generating Rembrandt: Artificial Intelligence, Copyright and Accountability in the 3A Era-The Human-Like Authors are Already Here-A New Model’ (2017) Michigan State Law Review SSRN <<https://ssrn.com/abstract=2957722>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 659, 726.

Yedek B, Patent Hukuku Açısından Yapay Zekâ (Seçkin Yayıncılık 2023).

Yılmaztekin HK, ‘Türk Fikri Haklar Hukuku Yapay Zekâ Tarafından Meydana Getirilen Eserleri Korumak İçin Hazır Mı?’ (2020) 19 (2) Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi <<https://www.jurix.com.tr/article/21965>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1513, 1586.

Yılmaztekin HK, Yapay Zekânın Eser Sahipliği (Adalet Yayınevi 2021).

Zimmerman EJ, ‘Machine Minds: Frontiers in Legal Personhood’ (2015) SSRN <<https://ssrn.com/abstract=2563965>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 1, 43.

Zorluoel M, ‘Yapay Zekâ ve Telif Hakkı’ (2019) 2019 (142) Türkiye Barolar Birliği Dergisi <<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2019-142-1851>> Son Erişim Tarihi:15.04.2025, 305, 356.

<<http://jmc.stanford.edu/articles/whatisai.html>>

<<http://jmc.stanford.edu/general/index.html>>

<<http://www.legislation.govt.nz/act/public/2014/0051/latest/whole.html>>

<<https://aiindex.stanford.edu/report/>>

<<https://cbddo.gov.tr/uyzs>>

<<https://digital-law-online.info/CONTU/contu6.html>>

<<https://mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>>

<<https://ota.fas.org/reports/8610.pdf>>

<<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC118163>>

<<https://theconversation.com/understanding-the-four-types-of-ai-from-reactive-robots-to-self-aware-beings-67616>>

<<https://www.animallaw.info/case/corso-v-crawford-dog-and-cat-hospital-inc>>

<<https://www.britannica.com/biography/Karel-Capek>>

<https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2017-0005_EN.html>

<https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2020-0176_EN.html>

<<https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20240308IPR19015/artificial-intelligence-act-meps-adopt-landmark-law>>

<<https://www.ibm.com/topics/machine-learning>>

<<https://www.legislation.govt.nz/act/public/2017/0007/latest/whole.html>>

<<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6769&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>>

<<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6098.pdf>>

<<https://www.mevzuat.gov.tr>>

<https://www.researchgate.net/publication/220837427_Artificial_Agents_-_Personhood_in_Law_and_Philosophy>

<<https://www.techtarget.com/searchdatamanagement/definition/5-Vs-of-big-data>>

<<https://yze.bilgem.tubitak.gov.tr/>>